

ΠΕΡΙ ΤΗΣ
ΕΝ ΕΠΤΑΝΗΣΩΙ ΑΦΟΜΟΙΩΣΕΩΣ

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΝΟΜΟΥΣ

ΤΟΥ

ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΤΩΝ

ΠΗΓΩΝ ΤΟΥ ΙΟΝΙΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

ὑπὸ

ΑΝΔΡΕΟΥ Μ. ΙΔΡΩΜΕΝΟΥ

δικηγόρου.

ΕΝ ΚΕΡΚΥΡΑ:

Τυπ. «Ὁ Κοραΐς» Ἰωσήφ Νεχαμοῦλη

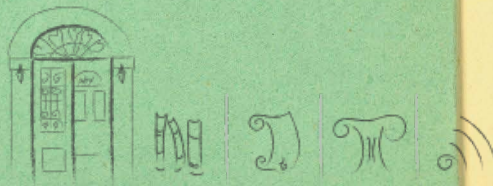
1879

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

H-17
1879. 730

Τῷ Ἐκτελεστῇ Κοινῇ
Κ^α Μ. Περσέου
Ἀ. Μ. Ἐργασίου.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΛΕΞΟΥΡΙΟΥ

ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΗ ΑΦΟΜΟΙΩΣΙΣ

ΚΑΙ

ΠΗΓΑΙ ΤΟΥ ΙΟΝΙΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ
ΕΝ ΕΠΤΑΝΗΣΩ ΑΦΟΜΟΙΩΣΕΩΣ

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΝΟΜΟΥΣ

ΤΟΥ

ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΤΩΝ

ΠΗΓΩΝ ΤΟΥ ΙΟΝΙΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

ὑπο

ΑΝΔΡΕΟΥ Μ. ΙΔΡΩΜΕΝΟΥ.

δικηγόρου.

ΕΝ ΚΕΡΚΥΡΑ:

Τυπ. «Ὁ Κοραΐς» Ἰωσήφ Νεχαμιούλη

1879

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

Ἔνεκα τῶν πολυτρόπων περιπετειῶν εἰς ἃς ὑπέκυψεν ἡ Ἑλλάς, διάφοροι κατὰ χρόνους καὶ τόπους ὑπῆρξαν ἐν αὐτῇ αἱ τύχαι τῆς νομοθεσίας.

Ἐτι πρὸ μικροῦ τῆς ξενοκρατίας τὰ σύμβολα ἐκάλυπτον τὰς νήσους τοῦ Ἰονίου, ἐνῶ ἡ ἡμισέληνος ἠκολούθει δεσπόζουσα τῆς ἀπέναντι ἐλληνικῆς ἡπείρου. Καὶ πρὸ τῆς ἀπορράδος ἡμέρας, καθ' ἣν φοβερὰ ἤχησεν ἡ πτώσις τοῦ κράτους τῶν Κωνσταντινῶν, ὁ πτερωτὸς λέων τοῦ Ἀγίου Μάρκου εἶχεν ἐπισκιάσῃ τὸ ἰόνιον πέλαγος, καὶ τῶν ἐν αὐτῇ νήσων ἡ ἐνετικὴ πολιτεία ἐκράτησε μέχρι τῆς κατὰλύσεως αὐτῆς ἐπὶ τέσσαρας ὄλας ἑκατονταετηρίδας (1386—1797.)

Μόλις δὲ ἀρχομένου τοῦ παρόντος αἰῶνος ἰδρῦθη κατὰ τὸ Ἰόνιον ἡ ἐπτανήσιος πολιτεία ὡσεὶ πρόδρομος ἀληθῶς τῆς ἐν ὀδύναις κυοφορουμένης ἐθνικῆς παλιγγενεσίας· ἀλλ' ὁ βίος αὐτῆς ὑπῆρξε βραχύς, τῶν Γάλλων μετ' οὐ πολὺ ἀναλαβόντων τὰς νήσους ὑπὸ τὸν Α'. Ναπολέοντα (1807). Ὡστε ἡ πρώτη ἐκείνη διάπλασις ἐλευθέρως καὶ αὐτονόμου πολιτείας ἐπέπερωτο μόνον νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ἱστορικὴ καὶ νόμιμος βάσις ἐφ' ἧς κατὰ τὴν ἐν ἔτει 1814—1815 εὐρωπαϊκὴν ἀποκατάστασιν ἀνηγέρθη τὸ ἰόνιον κράτος, ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς μεγάλης Βρετανίας, ἥτις μετὰ πεντηκονταετῆ κηδεμονίαν ἐχειραφέτησεν αὐτὸ συναίνεσασα ὅπως,

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

**ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ**

κατὰ τὴν ὑπὸ τῶν Ἰονίων πανδημῶς ἐκδηλωθεῖσαν ἐπιθυμίαν, ἡ Ἐπτανήσος προσκρτήθη τῇ ἐλευθέρᾳ Ἑλλάδι (1864).

Συνεπεῖχ τῆς ἐνώσεως ταύτης ἐπῆλθεν ἐν Ἐπτανήσῳ δυνάμει τοῦ ἀπὸ 20 Ἰανουαρίου 1866 PN νόμου ἡ τῆς νομοθεσίας ἀφομοίωσις πρὸς τὴν ἐν Ἑλλάδι ὑφισταμένην, ἀπὸ τῆς 1ης Ἰουλίου 1866, ἡ καὶ πρὸ ταύτης ὑσάκης ἡ ἡμέρα ὠρίσθη δι' ἐπὶ τούτῳ β. διατάγματος. Ἰδίως δὲ ὡς πρὸς τὸ ἀστικὸν δίκαιον ἐτηρήθησαν ἐν ἰσχύϊ αἱ τοῦ ἰονίου ἀστικοῦ κώδικος διατάξεις αἱ κανονίζουσαι ἀντικείμενα περὶ ὧν δὲν προνοοῦσιν οἱ λοιποὶ νόμοι τοῦ βασιλείου, ὑπὸ τὰς φητῶς γενομένης ἐξαιρέσεις ἐν τῷ PN νόμῳ. Ἀλλὰ κατὰ τὸ νομικὸν ἀξίωμα ὅτι ὁ νόμος μόνον περὶ τοῦ μέλλοντος ὀρίζει μὴ ἔχον ἐν γένει ἀναδρομικὴν ἰσχύϊ¹, δῆλον ὅτι, καθ' ὅσον ὄρῃ τὰς εἰς τὸ παρελθὸν ἀναφερομένας ὑποθέσεις, διέμεινον εἰσέτι ἐφαρμοστέοι οἱ πρὸ τῆς ἀφομοίωσεως ἐν Ἐπτανήσῳ ἰσχύοντες νόμοι. Δι' ὅ ἀνγκυλιότατον ἀποβάνει οὐ μόνον νὰ γινώσκῃ τις ἀκριβῶς τίνες οἱ μετὰ τὴν ἀφομοίωσιν ἐξακριβῶς κρατοῦντες νόμοι ἐν Ἐπτανήσῳ, ἀλλὰ καὶ τίνες αἱ πηγαὶ εἴτε τὰ στοιχεῖα τοῦ δικαίου εἰς ἃ δέον νὰ ἀνατρέχῃ τις ὑσάκεις πρόκειται περὶ θεμάτων ἐφ' ὧν ἡ προϋφισταμένη ἐν Ἐπτανήσῳ νομοθεσία τυγχάνει ἐφαρμοστέα.

Τοιοῦτο τὸ διπλοῦν ἀντικείμενον τῆς προκειμένης συνοπτικῆς ἐκθέσεως, περιοριζομένης ἐν τῷ κύκλῳ ἰδίως τῆς ἀστικῆς, ἐμπορικῆς καὶ ποινικῆς νομοθεσίας.

¹ Ἄρθ. 2 τοῦ ἀπὸ 29 Ὀκτωβρίου 1856 ἀστικοῦ ἑλληνικοῦ νόμου, ἰσχύσαντος ἐν Ἐπτανήσῳ ἀπὸ τῆς ἐφαρμοστέσεως τοῦ ἀπὸ 14 Μαρτίου 1863 β. διατάγματος.

A'

ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΗ ΕΝ ΕΠΤΑΝΗΣΩ: ΑΦΟΜΟΙΩΣΙΣ.

Συνεπεῖχ τοῦ 1.ου ἄρθρου τοῦ PN περὶ ἀφομοίωσεως νόμου ἤρξαντο ἰσχύειν ἐν Ἐπτανήσῳ δυνάμει ἐιδικῶν διαταγμάτων

α.) Ὁ ὄργανισμὸς τῶν δικαστηρίων καὶ τῶν συμβολαιογράφων, ὁ ποινικὸς νόμος, ἡ ποινικὴ δικονομία καὶ δικτύμησις, ὁ περὶ ἀρμοδιότητος τῶν ἐμποροδικείων καὶ ὁ ἐμπορικὸς νόμος, ὡς ἐπίσης καὶ ἡ πολιτικὴ δικονομία ἡ ἐν τῷ λοιπῷ κράτει ἰσχύουσα ἀπὸ τῆς 24 Μαρτίου 1866, δυνάμει τοῦ ἀπὸ 11 Φεβρουαρίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους β. διατάγματος, ἐνῶ διὰ τοῦ ἀπὸ 30 Ἰανουαρίου 1866 ἐτέρου διατάγματος εἶχον ἔκτοτε ἐπεκταθῆ καὶ εἰς τὴν Ἐπτανήσον αἱ τῆς πολιτικῆς δικονομικῆς διατάξεις αἱ ἰδίως περὶ τῆς προσωπικῆς κρατήσεως διορίζουσαι.

β.) Οἱ περὶ ὑποθηκῶν καὶ ὑποθηκοφυλάκων νόμοι ἀπὸ τῆς 1ης Ἀπριλίου 1866, διὰ τοῦ ἀπὸ 3 Φεβρουαρίου 1866 β. διατάγματος.

Πρὸς ἐγγραφήν δὲ τῶν ἀγράφων καὶ ἐιδίκευσιν τῶν γενικῶν ὑποθηκῶν ἐν Ἐπτανήσῳ κατὰ τὸ ἐν Ἑλλάδι ὑποθηκικὸν σύστημα, ὠρίσθη τὸ πρῶτον διὰ τοῦ ἀπὸ 8 Ἰανουαρίου 1866 PNB νόμου ἐνικύσεως προσημίας, παραταθεῖσα

ΓΕΩΡΓΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

ἔπειτα διὰ τῶν ἀπὸ 19 Ἰανουαρίου 1867 ΡΞΗ' καὶ ἀπὸ 17 Ὀκτωβρίου 1869 ΤΑΓ' νόμων μέχρι τῆς 1.ης Ἀπριλίου 1873.

γ'.) Ὁ περὶ μεταγραφῆς νόμος τῆς 29 Ὀκτωβρίου 1856 καὶ τὸ περὶ ἐκτελέσεως αὐτοῦ διάταγμα, ἐκηρύχθησαν ἐν Ἐπτανήσῳ ἰσχύοντα ἀπὸ τῆς 15 Ἀπριλίου 1866 διὰ τοῦ ἀπὸ 1 Μαρτίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους β. διατάγματος.

δ'.) Οἱ περὶ χαρτοσήμου νόμοι ἀπὸ τῆς 19 Μαρτίου 1866 κατὰ τὸν ἀπὸ 18 Δεκεμβρίου 1865 νόμον δι' οὗ μετερρύθμισθησαν, καὶ τὸ ἀπὸ 18 Φεβρουαρίου 1866 διάταγμα.

ε'.) Τοῦ ἀστικοῦ ἑλληνικοῦ νόμου αἱ ἀπὸ 29 Ὀκτωβρίου 1856 γενικαὶ διατάξεις, αἱ περὶ ἀπολαύσεως, ἀποβολῆς καὶ ἀνακτῆσεως τῶν ἀστικῶν δικαιοματῶν, πλὴν τῶν περὶ ληξικρατικῶν πράξεων, αἱ περὶ κατοικίας (ἄρθ. 1—29 καὶ 91—94) καὶ αἱ ἀπὸ 17 Αὐγούστου 1861 περὶ ἀνηλικίων, ἐπιτροπείας, χειραφεσίας καὶ κηδεμονίας, —περὶ ἐνηλικιότητος, περὶ ἀπαγορεύσεως καὶ δικαστικοῦ ἀντιλήπτορος διατάξεις (ἄρθ. 1—137) μετὰ ἓνα μῆνα ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τοῦ ἀπὸ 14 Μαρτίου 1866 β. διατάγματος.

Ἄλλ' ὅσοι νόμοι τυχόν τοῦ ἑλληνικοῦ κράτους οὐδέποτε ἐδημοσιεύθησαν ἐν Ἐπτανήσῳ εἴτε κατὰ τὰς δικτυώσεις τοῦ πρώτου ἄρθρου τοῦ ἰονίου ἀστικοῦ κώδικος πρὸ τῆς ἀφομοιώσεως, εἴτε κατὰ τὰς διακελεύσεις τοῦ ἄρθρου 1.ου τοῦ ΡΝ' νόμου καὶ τοῦ ἄρθρου 1 τῶν γενικῶν τοῦ ἀστικοῦ ἑλληνικοῦ νόμου διατάξεων, ἀφ' ὅτου καὶ εἰς τὴν Ἐπτανήσον αὐταὶ ἐπεξετάθησαν, εἶναι ἄρα γε ἐφαρμοστέοι

ἐν ταῖς ἰονίαις νήσοις, καὶ δύνανται ἐπομένως νὰ θεωρηθῶσι κατηργημένοι αἱ ἀντίστοιχοι τοῦ ἰονίου ἀστικοῦ κώδικος περὶ τοῦ αὐτοῦ ἀντικειμένου διατάξεις ;

Τὸ σπουδαιότατον τοῦτο ζήτημα δύνανται νὰ ἐξερθῆ ὡς πρὸς διαφόρους νόμους, οὐχ ἦττον ἢ ὡς πρὸς τὰς μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ ἄλλων κρατῶν συνθήκας καὶ συμβάσεις, ὅσαι μετὰ τὴν ἐν Ἐπτανήσῳ ἀφομοίωσιν δὲν προκύπτει ὅτι ἐδημοσιεύθησαν, καθ' ἃ ἐτάχθη περὶ τῶν νόμων, ἀφ' οὗ καὶ αὐταὶ διεθνεῖς νόμους ἀποτελοῦσιν.

Ἄλλοτε ἢ μὴ δημοσιεύσεις τῶν βυζαντικῶν νόμων, οἵτινες διὰ τῶν πρώτων ἐλληνικῶν συνταγμάτων καὶ τοῦ ἀπὸ 23 Φεβρουαρίου 1835 διατάγματος ἐκηρύχθησαν ἰσχύοντες ἐν Ἑλλάδι, ἐδικαιολογήθη ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι «οἱ νόμοι αὐτοὶ ἐν πολλοῖς διεῖπον τὰς μεταξὺ Ἑλλήνων ἐνόμους σχέσεις κατὰ τὸ διάστημα τῆς δουλείας τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους.» Ἄλλὰ πῶς δύνανται ποτε ν' ἀποδοθῆ ὑποχρεωτικὴ ἰσχὺς εἰς τοὺς ὑπὸ τοῦ ἑλληνικοῦ κράτους ἐκδοθέντας νόμους, ἐὰν οὐδέποτε ἐν Ἐπτανήσῳ ἐδημοσιεύθησαν, οὐδὲ τὸ φύλλον τῆς ἐφημερίδος τῆς κυβερνήσεως τὸ περιέχον αὐτοὺς ἐτοιχοκολλήθη κατὰ τὰς ῥητὰς διακελεύσεις τοῦ νόμου, ὅπως καὶ ἐν ταῖς ἰονίαις νήσοις ἐνεργεῖ κατὰ τῶσι ;

Κατ' ἀπόφασίν τινα τοῦ ἐφετείου Κερκύρας (ἄρ. 168 τοῦ 1875) ἐρμηνεύονταν τὸ ἄρ. 1 τοῦ ἀπὸ 20 Ἰανουαρίου 1866 νόμου γίνεσθαι διαστολὴ μεταξὺ τῆς ἡδὴ ἐν Ἐλ-

¹ Α. Π. ἀπόφ. 15 τοῦ 1858 κυροῦσα τὴν 15,310 Ἐφε. Ἄθ.

(Περίσ. σ. 2595)

λάδι ισχυρούσης ἐν γένει νομοθεσίας, ἥτις κατὰ τὸ ἐδάφιον 1.ον ἐκηρύχθη ἰσχύουσα ἀπὸ τῆς 1.ης Ἰουλίου 1866 καὶ διὰ τὴν Ἑπτάνησον, ἀνεξαρτήτως τῆς εἰδικῆς τῶν νόμων αὐτοῦθι δημοσιεύσεως. ὡς σκέπτεται τὸ ἐφετεῖον, καὶ τῶν ἄλλων ἐλληνικῶν νόμων, οἵτινες δι' εἰδικῶν διαταγμάτων, πλὴν δημοσιεύμενοι κατὰ τὸν ἀστικὸν νόμον τοῦ βασιλείου, θὰ καθίσταντο ὑποχρεωτικοὶ καὶ διὰ τὴν Ἑπτάνησον πρὸ τῆς ἄνω τεταγμένης προθεσμίας, καθ' ἃ ῥητῶς φέρουσι τὰ ἐπόμενα τοῦ PN' νόμου ἐδάφια. — Ἄλλ' ἡ οικονομικὴ αὐτῆ ἐρμηνεία φαίνεται μᾶλλον δικαιολογουμένη ἐκ τῶν πολλῶν δυσχερειῶν εἰς ἃς ἄλλως θὰ ἐνέβαλλεν ἡ μὴ δημοσίευσίς τινῶν νόμων ἢ ἐξ αὐτοῦ τοῦ γράμματος καὶ τῆς ἐνοιῆς τοῦ PN' νόμου.

Κατὰ γενικὸν κανόνα ἐτηρήθησαν, ὡς εἴρηται, ἐν ἰσχύει αἱ διατάξεις τοῦ ἰονίου ἀστικοῦ κώδικος, αἱ κανονίζουσαι ἀντικείμενα περὶ ὧν δὲν προνοοῦσιν οἱ λοιποὶ νόμοι τοῦ βασιλείου, ἀλλὰ καὶ τρεῖς συγχρόνως ἐπιγένησαν ἐξαίρεσεις διὰ τῶν ἄρθρων 2 καὶ 3 τοῦ PN' νόμου ὀρίζοντος

ἀ.) Ὅτι τοῦ ἀπὸ 23 Φεβρουαρίου 1835 β. διατάγματος περὶ ἀστικοῦ νόμου δὲν θέλει ἐπεκταθῆ ἡ ἰσχύς εἰς τὰς ἰονίους νήσους:

β.) Ὅτι τοῦ περὶ ληξιαρχικῶν πράξεων β'. τμήματος καὶ τοῦ α. βιβλίου τοῦ ἀστικοῦ νόμου καὶ

γ.) Τοῦ ἀπὸ 11 Φεβρουαρίου 1830 ψηφισματος περὶ διαθηκῶν ἡ ἰσχύς δὲν θέλει ἐπεκταθῆ εἰς τὰς ἰονίους νήσους, ὅπου διατηροῦσι προσωρινῶς τὸ κύρος αἱ περὶ ληξιαρχικῶν πράξεων καὶ περὶ διαθηκῶν κείμενα διατάξεις.

Σημαντικωτάτη κατ' οὐσίαν καὶ ἐμπικριν παρίσταται ἀ-

ληθῶς ἡ πρώτη ἐξαίρεσις ἡ ὁρῶσα τὸ ἀπὸ 23 Φεβρουαρίου 1835 διάταγμα, καθ' ἃ οἱ ἀστικοὶ νόμοι τῶν Βυζαντινῶν βασιλέων, οἱ περιεχόμενοι ἐν τῇ ἐξαβίβλω τοῦ Ἀρμενοπούλου, ἰσχύουσι μέχρι δημοσιεύσεως τοῦ ἀστικοῦ κώδικος. Τὰ ἔθιμα ὅμως, ὅσα πολυχρόνιος καὶ ἀδιάκοπος συνήθεια ἢ ἀποφάσεις δικαστικῆς καθιέρωσαν, ὑπερισχύουσιν ὅπου ἐπεκράτησαν, ἐφ' ὅσον τουτέστιν ἕτερος νόμος δὲν καταργήσῃ αὐτὰ ῥητῶς ἢ σιωπηρῶς, κατὰ τὸ ἀρθ. 2 τοῦ ἀπὸ 29 Ὀκτωβρίου 1856 ἀστικοῦ ἐλληνικοῦ νόμου. Λίαν δὲ εὐλόγος καὶ ἀναγκαιοτάτη καθίσταται ἡ τοιαύτη ἐξαίρεσις, διότι τοὺς βυζαντικκοὺς νόμους ἢ ἐν Ἑπτανήσῳ ἐπ' αἰῶνας ξενοκρατία κατήργησε, καὶ τούτους ἀντικατέστησαν οἱ ἀστικοὶ τῆς Ἑνετίας θεσμοὶ, καὶ οἱ ἐγγύριοι καὶ γενικοὶ νόμοι τῆς Ἑπτανήσου ἐν οἷς καὶ ὁ ἀστικὸς ἰόνιος κώδιξ.

Οὐχ ἦττον δὲν πρέπει νὰ λησμονήσῃ τις ὅτι αἱ Νεαρχαὶ καὶ αἱ τῶν Βασιλικῶν διατάξεις αἱ διέπουσιν τὰ περὶ γάμων καὶ διαζυγίων, καθ' ὅσον τούτοις ἐν τῷ κανονικῷ αὐτῆς δικαίῳ παρεδέξατο ἡ ὀρθόδοξος ἐκκλησία¹, αἰεποτε περὶ αὐτῆς ἐρημύσθησαν ἐν Ἑπτανήσῳ ἐργούσης τὴν ἐπὶ τῶν γάμων καὶ διαζυγίων δικαιοδοσίαν, ἣν εἴτε ὡς περιλαμβανομένη ἐν ταῖς γενικαῖς ῥήσεσι τοῦ ἀπὸ 18 Ἰουνίου 1386 ἐνετικοῦ χρυσοβούλλου «bonas consuetudines quas antiquitus habuerunt. cum omni eorum arbitrio et voluntate . . . in facto dohariarum et alius» ὑπὲρ τῶν Κερκυραίων, εἴτε σιωπηρῶς ἐτεβλάθησαν ἐν πάσῃς ταῖς ἰο-

¹ Φωτίου Νομοκάνων Τίτλ. II'. κεφ. γ' καὶ Τίτλ. II' κεφ. β' γ' δ' καὶ Τίτλ. II'. κεφ. ζ'.

νίοις νήσοις οἱ Ἑνετοὶ καὶ οἱ ἄλλοι ξένοι οἱ κατὰ κριρὸν τῶν νήσων τούτων κρητήσαντες. Ῥητῶς δὲ τὴν δικαιοδοσίαν ταύτην ἀνεγνώρισαν καὶ καθιέρωσαν

α) Ἡ διάταξις τοῦ ἄρθρου 77 τοῦ ἀπὸ 22 Μαρτίου 1827 **ΞΔ'** νόμου τοῦ Β' ἰονίου κοινοβουλίου, καθ' ἣν αἱ ἀποφάσεις τῶν ἱεροδικαστηρίων ἐπρεπε νὰ στηρίζωνται ἐπὶ τῶν κανόνων τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν ἄλλων ἐν ἰσχύϊ ἐκκλησιαστικῶν διατάξεων.

β) Τὸ ἄρ. 142 τοῦ ἀστικοῦ ἰονίου κώδικος ὀρίζον ὅτι ὁ γάμος τελεῖται κατὰ τοὺς κανόνας καὶ τοὺς τύπους τῆς ἐπικρατούσης ὀρθοδόξου ἐκκλησίας, ἐνῶ κατὰ τὸ ἄρ. 144 τοὺς γάμους καὶ τὰ διαζύγια τῶν πρεσβευόντων ἄλλας θρησκείας διέπουν οἱ ἀφορῶντες ἐν τῷ νόμῳ καὶ τὰ ἔθιμα.

γ) Ἐπὶ τέλους τὸ ἄρ. 61 τοῦ δικαστικοῦ ὀργανισμοῦ τοῦ 1841 καὶ τὰ ἄρ. 52 καὶ 53 τοῦ δικαστικοῦ ὀργανισμοῦ τοῦ 1844, καθ' ἃ τὰ ἱεροδικαστήρια ἐκηρύχθησαν ἀρμόδια νὰ δικάζωσι περὶ πάσης ὑποθέσεως ὀρώσης ἄδειαν ἢ ἀνακοπὴν γάμου, αἰτήσεις περὶ ἀκυρότητος γάμου ἢ περὶ διαζυγίου· ἐπετρέπη δὲ τοῖς εἰσαγγελεῦσι νὰ παρεμβαίνωσι γνωμοδοτοῦντες κατὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν δικονομίαν, ἣν ρυθμίζει ὁ προῤῥηθεὶς **ΞΔ'** κοινοβουλευτικὸς νόμος.

Καθ' ὅσον δ' ὄρα τὰ ἔθιμα ἐν γένει ἀπ' οὗ, ὡς ὑπὸ τοῦ **PN'** νόμου ὠρίσθη, ἡ περὶ τούτων διάταξις τοῦ ἀπὸ 23 Φεβρουαρίου 1835 διατάγματος δὲν ἐπεκτείνεται εἰς τὰς ἰονίους νήσους, ἐνθὰ κατὰ τὸ ἄρ. 13 τοῦ ἰονίου ἀστικοῦ κώδικος, «τὰ ἔθιμα τηροῦνται μόνον ὅταν ὁ νόμος ἀναφέρεται ῤητῶς εἰς αὐτὰ,» καὶ ἀπ' οὗ περὶ ἐθίμων οὐδὲν διαλαμβάνουσιν αἱ γενικαὶ διατάξεις τοῦ ἀπὸ 29 Ὀκτωβρίου

1856 ἀστ. ἐλλ. νόμου, ἡ εἰδικὴ αὕτη διάταξις τοῦ ἄρ. 13 τοῦ ἰονίου κώδικος, δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ καταργημένη ὑπὸ τῶν γενικῶν τοῦ ἐλληνικοῦ νόμου διατάξεων, κατὰ τὸ νομικὸν ἀξίωμα *Lex specialis per generalem non abrogatur*.

Ἡ δευτέρα ἐξίρεσις ἡ τὰς περὶ ληξιαρχικῶν πράξεων διατάξεις ὀρώσα τῶν ἄρ. 38—90 τοῦ ἀπὸ 29 Ὀκτ. 1856 ἀστ. ἐλλ. νόμου δικαιολογεῖται πληρέστατα, καθότι αἱ διατάξεις ἐκεῖναι ληφθεῖσαι οὐσιωδῶς ἐκ τοῦ γαλλικοῦ κώδικος, παρ' ὀλίγον μὲν ἐν Ἑλλάδι περιήλθον εἰς ἀχρησίαν, ἐν Ἑπτανήσῳ δὲ κατὰ τὴν δημοσίευσιν τοῦ ἰονίου κώδικος προσκρούσασαι εἰς τὰ ἐγγώρια ἔθιμα, καθ' ἃ ἡ σύνταξις τῶν ληξιαρχικῶν πράξεων ἀνήκεν ἑκπαλαι τοῖς ἱερεῦσιν, ἐδέησε μετ' οὐ πολὺ νὰ μεταρρυθμισθῶσι ὡς νῦν ὑφίστανται, ἀποδοθείσης ἐν γένει τοῖς λειτουργοῖς τῶν θρησκευμάτων τῆς συντάξεως αὐτῶν, ἀνατεθείσης δὲ μόνον τοῖς ληξιαρχοῖς τῆς σχετικῆς διατηρήσεως καὶ ἐποπτείας, διὰ τοῦ ἀπὸ 1830 Μαΐου 1842 **MI'** νόμου τοῦ Ζ' ἰονίου κοινοβουλίου.

Καὶ ἡ τρίτη ἐξίρεσις ἡ εἰς τὸ περὶ διαθηκῶν ψήφισμα τοῦ Κυβερνήτου ἀναφερομένη φαίνεται γενομένη ἐπὶ τῇ σκέψει ὅτι αἱ τούτου διατάξεις ὀλίγον διαφέρουσι τῶν ἀντιστοιχῶν τοῦ ἰονίου κώδικος (ἄρ. 876—915) αἵτινες ἐλήφθησαν κατὰ μὲγα μέρος ἐκ τοῦ γαλλικοῦ, ὥστε δὲν ὑπῆρχεν οὐσιώδης λόγος ἵνα αὐταὶ καταργηθῶσι πρὸς ἀντικατάστασιν τῶν διατάξεων τοῦ ψήφισματος.

Ὁμολογητέον ὅτι ἐν τῇ ὁρμῇ τῆς ἀφομοιώσεως παρεξέφρασαν δυστυχῶς ἐν τῷ **PN'** νόμῳ καὶ διατάξεις, ἅλλαι μὲν ἄδικοι ἄλλαι δὲ παράλογοι, οἷον ἡ ἀπὸ τῆς εἰσαγωγῆς

τῆς ἑλλ. πολιτ. δικονομίας κατάρτησις τῶν περὶ ἐκτιμήσεως τοῦ ἐλαιοκάρπου διατάξεων τοῦ ἰονίου νόμου (ἄρ. 2 ἐδ. β), ἡ ἀναστολή τῶν περὶ ἐπανελεύσεως τῶν κτημάτων διατάξεων τοῦ ἰονίου κώδικος μέχρι ἐκδόσεως τοῦ νέου ἑλληνικοῦ ἀστικῶν κώδικος (ἄρ. 2 ἐδ. γ), καὶ ἡ πρὸς τοὺς ὁρισμοὺς τῆς ἑλληνικῆς δικονομίας ὅπως ἀσυμβίβαστος διατάξις τοῦ ἄρ. 4 τοῦ ΠΝ' νόμου δι' ἧς ἐνῶς ὡς πρὸς τὰ προγενέστερα τοῦ αὐτοῦ νόμου πιστώματα τηροῦνται ἐν Ἑπτανήσῳ αἱ τῶν ἰονίων νόμων περὶ ἐκτιμήσεως καὶ κατακυρώσεως τῶν κτημάτων διατάξεις, ἐφαρμοζομένης κατὰ τὰ λοιπὰ εἰς τὴν ἐκπονητικὴν δικιδικασίαν τῆς ἑλληνικῆς δικονομίας, ἥτις ὀρίζει πάντοτε τὸν πλειστηριασμὸν τῶν κατασχθέντων ἀκινήτων πρὸ τῆς κατατάξεως τῶν πιστωτῶν, κατεστρέφοντο πράγματι τὰ κεκτημένα τούτων δικαιώματα τοῦ νὰ πληρόνωνται κατὰ τοὺς ἰονίους νόμους οὐχὶ ἐκ τοῦ ἐκπλειστηριασμοῦ, ἀλλὰ λαμβάνοντες αὐτὰ τὰ κατασχθέντα κτήματα μετὰ τῆς νενομισμένης ἐκπτώσεως τῆς ἀξίας αὐτῶν.

Τὰ ἄτοπα τοιούτων διατάξεων τοῦ ΠΝ' νόμου συνδυσθέντα μετὰ τοῦ συγχρόνου ὑποκινηθέντος ἀγροτικῶν ζητήματος βαρέως συνηθάνθη ἰδίως ἡ Κέρκυρα, ὅπου οἱ ἀγρόται ἐθαφρόνθησαν εἰς τὴν ἀθέτησιν καὶ τῶν νομιμωτέρων ὑποχρεώσεων πρὸς τοὺς κυρίους τῶν κτημάτων, ἅτινα παρ' αὐτῶν ἐπὶ ἀγροληψία ἤτε ἐμφυτεύσει καταῖχον, στερήσαντες τοὺς πλείστους τὰς ὀφειλομένας προχῆας, ἀφ' οὗ ἐνεκα τῶν ἐπελθουσῶν διατάξεων τοῦ ΠΝ' νόμου, οὔτε ἐκτιμήσεις τοῦ ἐλαιοκάρπου εἰς προσδιορισμὸν τῆς ἀνηκούσης τοῖς ἀγροδόταις μερίδος, οὔτε εἰσπραξίς τῶν πρὸ πολλοῦ αὐτοῖς καθυστερουμένων, οὔτε

καθίστατο ἐρικτι, ἐφαρμοζομένης τῆς ἑλληνικῆς δικονομίας δι' ὅσα ἀνωτέρω ἐφθέθησαν.

Πρὸς καθυστάχασιν τοῦ ἐντεῦθεν ἐγερθέντος κοινωνικοῦ σάλου ἐδέησε μετ' οὐ πολὺ νὰ ἐκδοθῶσι

α) Ὁ περὶ ἀπ' ἀλλαγῆς τῶν ἐν Κερκύρᾳ ἀκινήτων ἀπὸ τῶν ἐπιβαρυνόντων αὐτὰ βαρῶν ΣΜΔ' ἀπὸ 1 Νοεμβρίου 1867 νόμος, δι' οὗ κλονισθέντος πως τοῦ ἀγροτικοῦ ζητήματος κατηργήθη ἡ ὑπὸ τοῦ ΠΝ' νόμου προγενομένη ἀναστολή τῶν περὶ ἐπανελεύσεως διατάξεων τοῦ ἰονίου κώδικος (ἄρ. 67. τοῦ ΣΜΔ' νόμου).

β) Ὁ περὶ ἐκτιμήσεως τοῦ ἐλαιοκάρπου Κερκύρας ἀπὸ 5 Ὀκτωβρίου 1868 ΣΞΗ' νόμος ἀποκαταστήσας οὐσιωδῶς μετὰ τινων μεταρρυθμίσεων τὰς ἐπὶ τῶν ἐγγχωρίων ἐθίμων βασιζομένας διατάξεις τῶν ὑπὸ τοῦ ΠΝ' νόμου καταργηθέντων νόμων.

γ) Ὁ περὶ κατασχέσεως καὶ πλειστηριασμοῦ ἀκινήτων ἐν ταῖς ἰονίαις νήσοις ὑπὸ τὴν αὐτὴν χρονολογίαν ΣΞΘ' νόμος, δι' οὗ ἡ ἀναγκαστικὴ ἐκποίησης ἐπὶ τέλους ἐφρύθμισθη κατὰ τρόπον ἐξασφαλίζοντα τὰ πρὸ τοῦ ΠΝ' νόμου πιστώματα.

Ταῦτα ὡς μᾶλλον ἀξιοσημεῖα προτάξαντες περὶ τῆς ἐν Ἑπτανήσῳ ἐπελθούσης νομοθετικῆς ἀφομοιώσεως μεταβαίνομεν εἰς τὸ δεῦτερον μέρος τῆς ἡμετέρας διατριβῆς.

B.

ΠΗΓΑΙ ΤΟΥ ΙΟΝΙΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ.

Αί πηγαί τοῦ ἰονίου δικαίου κατὰ τὴν τελευταίαν κητοῦ φάσιν, ὅτε κατὰ τὸ 1864 ἐγένετο ἐν Ἐπτανήσῳ ἡ νομοθετικὴ ἀφομοίωσις, διακρίνονται ὡς ἑξῆς:

Α'. Ἴόνιοι κώδικες, ἤτοι ἀστικός, ἐμπορικός καὶ ποινικός κώδιξ· ὁργανισμὸς τῶν δικαστηρίων· πολιτικὴ καὶ ποινικὴ δικονομία.

Β'. Κοινοβουλευτικοὶ νόμοι καὶ ἀποφάσεις τῆς ἰονίου βουλῆς.

Γ'. Πράξεις τῆς κυβερνήσεως καὶ ἀποφάσεις τῆς ἰονίου γερουσίας.

Δ'. Νομολογία τοῦ ἀνωτάτου συμβουλίου τῆς δικαιοσύνης.

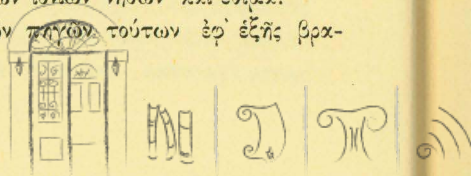
Ε'. Νόμοι ἐπὶ τῆς γαλλικῆς καὶ ἀγγλικῆς κατακλιθῆς τῶν ἰονίων νήσων.

ΣΤ'. Νόμοι τῆς ἐπτανησίου πολιτείας.

Ζ'. Ἐνετικοὶ νόμοι διὰ τὰς πρὸ τῶν ἰονίων κωδίκων ὑποθέσεις.

Η'. Ἐγχώριοι νόμοι τῶν ἰονίων νήσων καὶ ἔθιμα.

Περὶ μιᾶς ἐκάστης τῶν πηγῶν τούτων ἐρ' ἑξῆς βραχέως διαλαμβάνομεν.

α'. Ἴόνιοι Κώδικες.

Ἐπεξεργασθέντες ὑπὸ εἰδικῶν ἐπιτροπῶν καὶ τοῦ ἀνωτάτου συμβουλίου τῆς δικαιοσύνης καὶ κυρωθέντες ὑπὸ τοῦ ΙΗ' νόμου τοῦ Ζ' ἰονίου κοινοβουλίου, ἐκηρύχθησαν ἰσχύοντες ἀπὸ τῆς 1 Μαΐου (19 Ἀπριλίου) 1841, καταργηθέντων ἀπὸ τῆς αὐτῆς ἡμέρας τῶν ἐνετικῶν νόμων, οἵτινες ἴσχυον ἐν Ἐπτανήσῳ καὶ παντὸς ἄλλου νόμου, κανονισμοῦ ἢ ἐθίμου, ὡς πρὸς τὰ ἀντικείμενα περὶ ὧν διαλαμβάνουσιν οἱ ἰόνιοι κώδικες. Ἄλλ' ὁ ποινικὸς ἰόνιος νόμος εἶχε τεθῆ εἰς ἐνέργειαν προσωρινῶς δυνάμει τοῦ ΑΒ' νόμου τοῦ Ε' κοινοβουλίου καὶ τῆς ἀπὸ 10|22 Σεπτεμβρίου 1834 ὑπ' ἀρ. 3 πράξεως τῆς Κυβερνήσεως· μετερρόθυμίσθη δὲ ἀκολούθως συνεκδοθεὶς μετὰ τῶν ἄλλων κωδίκων τῶν 1841.

Εἰς τὴν ἰόνιον κωδικοποιίαν ἐλήφθησαν ὡς βάσις ἐν γένει οἱ γαλλικοὶ κώδικες, ἐν μέρει δὲ οἱ τοῦ βασιλείου τῆς Νεαπόλεως ἰδίως ὡς πρὸς τὸν περὶ ἀγροληψιδῶν καὶ ἐμφυτεύσεων τίτλον τοῦ ἀστικοῦ κώδικος, τὸν ποινικὸν κώδικα καὶ τὴν ποινικὴν δικονομίαν. Ἄλλ' ὡς πρὸς τὸ κληρονομικὸν σύστημα ἐπεκράτησαν αἱ ἀρχαὶ τοῦ ἐνετικοῦ δικαίου τροπολογηθεῖσαι ἐκ τῶν τοῦ γαλλικοῦ κώδικος διατάξεων. Εἰς δὲ τὴν πολιτικὴν δικονομίαν διετηρήθησαν πλεῖσται διατάξεις ἐκ τῆς τοῦ ἔτους 1825 καὶ τῶν προγενεστέρων δικονομιῶν αἵτινες ἴσχυσαν ἐν ταῖς ἰονίαις νήσοις.

Οἱ ἰόνιοι κώδικες ὑπέστησαν πλείστας ὅσας μεταρρυθμίσεις ὑπὸ νόμων τοῦ ἰονίου κοινοβουλίου· δευτέρα δὲ ἐκδοσις τοῦ ὁργανισμοῦ τῶν δικαστηρίων καὶ τῶν δικονομιῶν

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΘΕΟΥΡΙΟΥ

ὡς εἶχον μεταρρυθμισθῆναι ὑπὸ τοῦ κοινοβουλίου ἐγένετο τῷ 1844.

Ἐπίσημον κείμενον τῶν ἰονίων κωδίκων εἶναι τὸ ἰταλιστὶ δημοσιευθὲν ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῆς ἰονικῆς κυβερνήσεως. Ἐξελληνίσθησαν δὲ οἱ ἰόνιοι κώδικες ὑπὸ τριμελοῦς ἐπιτροπῆς διαταγῆ τῆς ἰονίου γερουσίας¹, καὶ ἡ μετάφρασις ἐξεδόθη τῷ 1851 ὡσάυτως ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῆς κυβερνήσεως, οὐδέποτε λαβοῦσα ἐπίσημον κῆρος· γενομένη δὲ κατεσκευασμένως συνεπιεῖται ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ 1852 ὡς πηδύνη χρήσεως τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης εἰς τὰ δικαστήρια,² περιέχει καὶ σημαντικὰ τινὰ παροράματα, ἐξ ὧν δέον τις νὰ προσυλλάττηται ἀνατρέχων εἰς τὸ ἰταλικὸν κείμενον ὡς τὸ μόνον ἐπίσημον.³

Βοηθήματα πρὸς ὁρτὴν ἐρμηνεῖαν καὶ ἐφαρμογὴν τῶν διατάξεων τῶν ἰονίων κωδίκων κατ' ὅσον ἐλήφθησαν ἐκ τῆς γαλλικῆς ἢ τῆς νεαπολιτανικῆς νομοθεσίας ἔχει τις τὰ συγγράμματα τῶν ἐρμηνευτῶν τοῦ γαλλικοῦ δικαίου καὶ τῶν τυσχετικῶν νόμων τοῦ πρώην βασιλείου τῆς Νεαπόλεως.⁴

¹ Ὅρα τὴν προτεταγμένην τοῦ ἐμπορικοῦ ἰονίου κώδικος ἀπὸ 19 Μαρτίου 1852 ἔχθειν τῆς ἐπιτροπῆς.

² Διὰ τοῦ ΟΣΤ. ἀπὸ 21 Μαΐου - 2 Ἰουνίου νόμου τοῦ II' κοινοβουλίου

³ Ἀπόφ. τοῦ ἀνωτάτου συμβουλίου τῆς δικαιοσύνης 26 Ὀκτωβρ. 1854, σελ. 327.

⁴ Ὡς ἤρτον γνωστὰ τῶν γαλλικῶν σημειούμεν τὰ ἑξῆς περὶ τοῦ νεαπολιτανικοῦ δικαίου συγγράματα.

LIBERATORI — Osservazioni alle leggi civili. Vol. 3.

MAGLIANO — Commentari sulle leggi civili di Napoli. Vol. 7.

CANOFARI — Commentario sulle leggi penali. Vol. 3, e sulla

Ἄστικὸς ἰόνιος κώδιξ, κατὰ τὴν ἐν ἔτει 1851 μεταφρασὴν αὐτοῦ, ἐξεδόθη τὸ δεύτερον ἐν Ἀθήναις τῷ 1867 μετὰ σημειώσεως τῶν ἀντιστοίχων άρθρων τοῦ γαλλικοῦ ὑπὸ τοῦ δικηγόρου Σίμου Κ. Μπαλάνου.

Παράθεσιν δὲ τῶν ἑλληνικῶν νόμων πρὸς τὸν ἄστικὸν ἰόνιον κώδικα, μετὰ παρρητήματος περὶ τῆς ἄστικῆς καὶ κληρονομικῆς ἀμοιβαιότητος ὡς πρὸς τοὺς ἀλλοδαποὺς συντάξεν ὁ πκτήρ μου, ἐκδούς αὐτὴν ἐν Κερκύρᾳ τῷ 1866.

Τυτὸχρονοῦς ἐξεδόθησαν καὶ Μελέται ἐπὶ τῶν ἄστικῶν νόμων τῶν ἰονίων νήσων ὑπὸ Ἰωάννου Σκαλτσούνη καὶ ἐν μὲν τῷ πρώτῳ μέρει αὐτῶν ἐκτίθεται τὸ περὶ μεταγραφῆς καὶ ὑποθηκῶν σύστημα, τὸ ἰσχύον ἐν Ἑπτανήσῳ πρὸ τοῦ 1841, ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ συναρμολογεῖται ὁ ἄστικὸς κώδιξ τῶν ἰονίων νήσων μετὰ τῶν νόμων τοῦ βασιλείου τῆς Ἑλλάδος.

Ἀνάλυσιν κριτικὴν ἰδίως τοῦ κληρονομικοῦ συστήματος τοῦ ἰονίου κώδικος ἀνωμόως ἐδημοσίευσεν ὁ ἐκ Ζακύνθου δικηγόρος Θεόδωρος Καραμυλίκης ὑπὸ τὸν τίτλον Exposé du système de Succession adopté par le Code Civil des Iles Ioniennes par un Ionien. Paris 1844.

Προσοχῆς μάλιστα ἄξια καθίστανται τὰ διαταγῆ τῆς ἰονίου γερουσίας δημοσιευθέντα τῷ 1860 ἐπίσημα ἐγγράφα

procedura penale. Vol. 2.

DUSCIO — Trattato dell' enfiteusi.

ARCIERI — Idem.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΜΟΥΣΕΙΟ ΔΗΘΕΟΥΡΙΟΥ

περι ἀναθεωρήσεως τοῦ ἐν τῷ Ἰονίῳ Κράτει ἰσχύοντος κληρονομικοῦ συστήματος ὑπὸ τῆς ἐπὶ τούτῳ διορισθείσης ἐπιτροπῆς.

Καθ' ὅσον ἰδίως ὄρα τὸν ἰόνιον ποινικὸν κώδικα σημαίμεν τὰ ἐξῆς, ἐν τῷ Giornale di legislazione, giurisprudenza etc. τῷ ἐν Κερκύρα ἐκδιδομένῳ ἐν ἔτει 1845-6 δημοσιευθέντα ὑπὸ τοῦ συντάκτου τοῦ αὐτοῦ κώδικος καὶ κλητηγτοῦ τοῦ ποινικοῦ δικαίου ἐν τῷ ἰονίῳ πανεπιστημίῳ S. M. Guerra Racchetti.

Discorso espositivo del principio fondamentale del codice penale ionio (σελ. 422 καὶ ἐπ.).

Basi del codice penale ionio (σελ. 470 καὶ ἐπ.).

Sulla utilità dei motivi delle leggi. (σελ. 181 καὶ ἐπ.)

Motivi del art. 8 del codice penale e confutazione delle osservazioni fatte sullo stesso dal prof. L. Joss. (ἐν σελ. 121 καὶ ἐπ. 281 καὶ ἐπ.)

Ὅρα καὶ τὴν ὑπὸ τοῦ κ. Γεωργιάδη ἀνασκευεμὴν τῶν εἰς τὸ αὐτὸ ἄρθρον παρατηρήσεων τοῦ κλητηγτοῦ Ἰός (σελ. 241 καὶ ἐπ.)

Β'. Κοινοβουλευτικοὶ νόμοι καὶ Ἀποφάσεις τῆς ἰονίου βουλῆς. (Atti di Parlamento e Risoluzioni della N. Assemblea Legislativa.)

Τινὲς ἐκ τούτων κλητικῶσιν ἀντικείμενα σχετιζόμενα πρὸς τὰς διατάξεις τῶν ἰονίων κωδίκων, εἴτε τοῦ ἀστικοῦ, οἷον τὴν βαθμικὴν κατατάξιν τῶν τιμαρῶν καὶ

καταπιστευματικῶν ὑποκαταστάσεων, τὰ περὶ κτηματικῶν δουλειῶν ἐν τῇ πόλει Κερκύρας, τὴν πρὸς βεβαίωσιν τῆς χρονολογικῆς τῶν ἰδιωτικῶν ἐγγράφων καταγραφήν—εἴτε τοῦ ἐμπορικοῦ κώδικος, ὡς τὸ περὶ μεσιτῶν,—εἴτε τοῦ ὀργανισμοῦ τῶν δικαστηρίων καὶ τῶν δικονομιῶν, οἷον τὰ περὶ δικαστικῶν παρῆδρων, συμβολαιογράφων, δικηγόρων, παραγωγισμῶν, περὶ διαιτητικῆς πρὸς τοῖς ἱεροδικαστηρίοις, καὶ περὶ κανονισμοῦ τῶν σωφρονιστικῶν φυλακῶν.

Δι' ἐτέρων ὀρίζοντα μεταβατικῶς τὰ ἀποτελέσματα τῶν διατάξεων τοῦ νέου ἀστικοῦ κώδικος ἰδίως ὡς πρὸς τὰς προϋφισταμένους ὑποθήκας καὶ τὰ ὑπὸ τρίτων δυνάμει τῶν προγενεστέρων νόμων κεκτημένα δικαιώματα¹.

Καὶ δι' ἄλλων μετακρῦσιμίζοντα ἢ ἐρμηνεύοντα διατάξεις τινὲς τῶν νέων κωδίκων.

Ἡ ἐπίσημος συλλογὴ τῶν κοινοβουλευτικῶν νόμων καὶ ἀποφάσεων τῆς ἰονίου βουλῆς κατὰ τὰς μέχρι τῆς Ἐνώσεως δώδεκα βουλευτικῆς περιόδου ἐδημοσιεύθη ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῆς κυβερνήσεως ἰσχυριστῶς μόνον κατὰ τὴν Α' περίοδον, καὶ μετὰ νεοελληνικῆς μεταρρυθτικῆς ἀπὸ τῆς Β' βουλευτικῆς περιόδου μέχρι τῆς Γ' συνόδου τοῦ Ε' κοινοβουλίου, ἤτοι μέχρι τοῦ ἔτους 1852· πρὸς δὲ καὶ μετ' ἀγγλικῆς μεταρρυθτικῆς ἀπὸ τῆς Δ' συνόδου τοῦ Ε' μέχρι τοῦ Δ' κοινοβουλίου. Ἑλληνιστῶς δὲ μόνον καὶ ἀγγλιστῶς ἐπὶ τοῦ Γ', ΙΑ' καὶ ΙΒ' κοινοβουλίου (1852 - 1862).

Καὶ ἐτέρα κατὰ στοιχείοι συλλογὴ ὑπὸ νέων δικηγόρων ἐξεδόθη τῷ 1847 ἰσχυριστῶς μετὰ σημειώσεων περὶ τῶν

ΙΑΚΩΒΑΤΕΛΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΛΕΞΟΥΡΙΟΥ

Ζ' κοινοβ. 9-21 Μαΐου 1840.

ἐπιγενομένων εἰς τοὺς κοινοβουλευτικὰς νόμους μεταβολῶν, πλὴν μέχρι τῆς Α' συνόδου τοῦ Η' κοινοβουλίου μόνον ἐξικνουμένη.

Τὰ πρακτικὰ τῆς Ἰονίου βουλῆς, ἐν οἷς καὶ αἱ συζητήσεις τῶν κοινοβουλευτικῶν νόμων, ἤρξαντο δημοσιεύεσθαι ἀπὸ τῆς ἐν ἔτει 1849 Δ' συνόδου τοῦ Η' κοινοβουλίου καὶ ἐξηκολούθησαν μέχρι τῆς ἐκτάκτου συνόδου τοῦ Η' κοινοβουλίου καὶ ἦν, τῷ 1863, ἐψηφίσθη ἡ Ἐνωσις.

Γ' Πράξεις τῆς κυβερνήσεως (ἤτοι νομοθετικὰ διατάγματα). Ἀποφάσεις τῆς ἰονίου γερουσίας καὶ Ἐπιχώριοι κανονισμοί. — (Atti di Governo, Risoluzioni del Senato e Regolamenti Municipali).

Κατὰ τὸ ἰόνιον σύνταγμα¹ κεφ. β' τμ. γ' ἀρ. 13, καὶ τὴν μεταρρυθμίσαται αὐτὸ ἀπὸ 6/18 Δεκεμβρίου 1849 ἀπόφασις τῆς ἰονίου βουλῆς (ἀρ. 5), σχολάζοντος τοῦ κοινοβουλίου ἡ γερουσία εἶχε τὴν ἐξουσίαν ἐν κατεπιγούσῃ ἀνάγκῃ νὰ ἐκδίδῃ νομοθετικὰ διατάγματα (atti di governo) ἅτινα ἐγκρινόμενα παρὰ τοῦ Α. Μ. Ἀρμοστοῦ εἶχον προσωρινῶς ἰσχὺν νόμου μέχρι τῆς προσεχοῦς συνόδου τοῦ κοι-

¹ Το μετερρυθμισμένον σύνταγμα τοῦ Ἰονίου κράτους ἐξεληγησθῆν ἐπὶ τοῦ πατρὸς μου ἐξεδόθη μετ' ἀναλυτικῶν πίνακας, ἐν Κερκίρῃ, τῆσι Σχερίῃς, τῷ 1855.

νοβουλίου, ὅτε ἂν καὶ παρὰ τῆς βουλῆς ἐπεδοκιμαζόντο ἠκολούθουν ἰσχύοντα ὡς νόμοι τοῦ κράτους· ἄλλως δὲ ἐθεωροῦντο αὐτοδικτικῶς κατηργημένα.

Τὰ νομοθετικὰ ταῦτα διατάγματα, αἱ πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν νόμων ἐκδιδόμενα ἀποφάσεις τῆς γερουσίας, καὶ οἱ τῆς ἐγκρίσει αὐτῆς γενόμενοι ἐπιχώριοι κανονισμοί¹ ἐδημοσιεύοντο ὡς νόμοι, κατὰ χωρίζόμενα ἐν τῇ ἐφημερίδι τῆς κυβερνήσεως.

Δ' Νομολογία τοῦ ἀνώτατου συμβουλίου τῆς δικαιοσύνης.

Εἰς τὸ ἀνώτατον συμβούλιον, τὸ ὑπὸ τοῦ ἰονίου συντάγματος συστήθην ὡς ἀκυρωτικὸν δικαστήριον καὶ ἀνώτατον ἄμα ἐρετῆον,² ἀνατεθείσης τῆς παρασκευῆς καὶ συντάξεως τῶν ἰονίων κωδίκων, ἐδόθη, ἐν ἐλλείψει διατάξεων τοῦ οὐσιαστικοῦ δικαίου ἢ τῆς δικονομίας, καὶ ἡ ἐξουσία τοῦ δικάζειν κατ' ἐπιείκειαν καὶ τοῦ κανονίζειν τὴν ἰδίαν καὶ τῶν κατωτέρων δικαστηρίων τὴν διαδικασίαν, ὡς ἤθελε κρίνει κατ' ἀλλήλων μέχρι τῆς δημοσιεύσεως τῶν νέων κωδίκων.³

Ὡς ἐκ τῆς τοιαύτης ἐξουσίας ἡ νομολογία τοῦ ἀνώτατου συμβουλίου, ἐκδιδομένη ἐν παραρτήματι τῆς ἐφημερίδος τῆς κυβερνήσεως, κατέστη τὸ νόμιμον συμπλήρωμα τῆς ἐν Ἐπτανήσῳ ἰσχυούσης πολιτικῆς καὶ ποινικῆς νομο-

¹ Ἰόν. σύνταγμα κεφ. δ' τμ. γ' ἀρ. 14.

² Ἰόν. σύντ. κεφ. στ' τμ. γ' ἀρ. 7. § 14-16

³ Ἰόν. σύντ. ἀρ. 11. § 1. 11 καὶ 18.

θεσίαις μέχρι τῆς ἐν ἔτει 1841 δημοσιεύσεως τῶν ἰονίων κωδίκων.

Κατὰ δὲ τὸ ἄρ. 9 τοῦ ἰονίου ἀστικοῦ κώδικος ὠρίσθη ὅτι, ἐν ἐλλείψει νομοθετικῆς διατάξεως ἀδυνατῶν ὁ δικαστὴς ν' ἀποφραθῆ ἐπὶ τινος θεμάτων ἐξ ἀναλογίας τῶν ἰσχυροῦσων ἄλλων νομικῶν διατάξεων, ὀφείλει νὰ προσφεύγῃ εἰς τὴν νομολογίαν τῶν τελεσιδίκων ἀποφάσεων τῶν ἐπὶ ὁμοίων θεμάτων ἐκδιδομένων ὑπὸ τῆς ἀνωτάτης δικαστικῆς ἀρχῆς ἐφ' ᾧ καὶ ὠρίσθη διὰ τε τῆς πολιτικῆς καὶ τῆς ποινικῆς δικονομίας ἢ τύπως τῶν ἀποφάσεων τοῦ ἀνωτάτου συμβουλίου καὶ ἡ ἀποστολὴ αὐτῶν εἰς πάντα τὰ δικαστήρια καὶ τὰς εἰσαγγελίας πρὸς ἀκριβῆ ἐμνηνεῖν καὶ ἐφαρμογὴν τῶν νόμων.

Ἡ συλλογὴ τῶν ἀποφάσεων τούτων ἀπὸ τῆς ἐν ἔτει 1841 δημοσιεύσεως τῶν κωδίκων ἐξετυποῦτο ἰταλιστῶς μὲν μέχρι τοῦ 1851, ἑλληνιστῶς δὲ ἀπὸ τοῦ 1852 μέχρι τοῦ 1865. Καὶ εὐρεττόριον ἐξεδόθη ὑπὸ Ν. Δηλότη τῶν μὲν πολιτικῶν καὶ ἐμπορικῶν ἀποφάσεων τοῦ ἀνωτάτου συμβουλίου ἀπὸ τοῦ 1818 μέχρι τοῦ 1848 ἰταλιστῶς, καὶ ἀπὸ τοῦ 1849 μέχρι τοῦ 1860 ἑλληνιστῶς, τῶν δὲ ποινικῶν ἀποφάσεων ἑλληνιστῶς ἀπὸ τοῦ 1841 μέχρι τοῦ 1852.

Ἐπιστημονικαὶ ἐπικρίσεις ἐνίων ἀποφάσεων τοῦ ἀνωτάτου συμβουλίου κατεχωρίσθησαν ἐν τῇ *Gazetta de' Tribunali Ionj*, τῇ συντασσομένη ὑπὸ τοῦ νομοδιδάκτορος Μάρκου Ρώσση ἐν Κερκύρᾳ 1861—2. Ὁρα καὶ *Giornale di legis. e giurisprudenza, Corfù*, 1845 σελ. 11 καὶ ἐπ. 22, 161, 206, 222 καὶ ἐπ.

Ἐ. Νόμοι ἐπὶ τῆς γαλλικῆς καὶ ἀγγλικῆς καταλήψεως τῶν ἰονίων νήσων (1797—1800 καὶ 1807—1814).

Ἡ Ἐπτάνησος καταληφθεῖσα τὸ πρῶτον¹ ὑπὸ τῶν Γάλλων μετὰ τὴν κατὰ λυσιν τῆς ἐνετικῆς πολιτείας ἀπὸ τοῦ 1797—1800 καὶ δευτέρον συνεπεῖχ τῆς ἐν Τυσίτ εἰρήνης προσηρτήθη ὀριστικῶς τῇ γαλλικῇ αὐτοκρατορίᾳ διὰ τοῦ ἐν Fontainebleau ἀπὸ 10 Νοεμβρίου 1807 θεσπίσματος Ναπολέοντος τοῦ Α'. Πλὴν μόνῃ ἡ Κέρκυρα μετὰ τῶν Παξῶν διέμεινεν ὑπὸ τὴν γαλλικὴν ἐξουσίαν μέχρι τοῦ 1814 ὅτε συνέστη τὸ Ἴόνιον Κράτος, τῶν λοιπῶν νήσων μετ' ὀλίγον (τῷ 1809—1810) περιελθουσῶν εἰς χεῖρας τῶν Ἀγγλων.

Ὀλίγοι νόμοι ἐξεδόθησαν κατὰ τὴν προσωρινὴν ταύτην κατάληψιν τῶν ἰονίων νήσων. Κυριώτεροι τούτων εἶναι

α) Ὁ ἀπὸ 30 Ἰουλίου 1797 ε. π. προσωρινὸς ὀργανισμὸς τῆς πολιτικῆς διαδικασίας ὑπὸ τῆς δημοτικῆς ἀρχῆς Κερκύρας ἐπικυρωθεῖς.

β) Ὁ περὶ συμβολαιογράφων κανονισμὸς ἀπὸ 24 Ὀκτωβρίου (5 Νοεμβρίου) 1807 ὑπὸ τῆς ἰονίου γερουσίας ἐκδοθεῖς τῇ ἐπικυρώσει τοῦ γάλλου αὐτοκρατορικοῦ ἐπιτρόπου Καίσαρος Berthier.

γ) Ὁ ἀπὸ 23 Ἀπριλίου 1808 ἐπὶ τοῦ αὐτοκρατορικοῦ ἐπιτρόπου Ἰουλ. Bessières ἐκδοθεῖς ὀργανισμὸς τῶν δικαστηρίων, καὶ ἡ πολιτικὴ καὶ ποινικὴ τῶν ἑπτὰ ἑλληνι-

¹ Ἡ πρώτη ὑπὸ τῶν Γάλλων κατάληψις διαρκεσεν ἀπὸ τῆς 16 Ἰουλίου 1797 μέχρι τῆς 20 Φεβρ. 1799.

κῶν νήσων τοῦ Ἰονίου δικονομία, ἐν Κερκύρα καὶ Παξοῖς μόνον ἰσχύσασα ἀφ' ὅτου τῷ 1811 ἐπὶ τοῦ ἀγγλοστρατηγοῦ Ἰω. Oswald ἕτερος ὄργανισμὸς καὶ ἄλλη δικονομία ἐξεδόθησαν ἐν Ζακύνθῳ καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς ἰονίαις νήσοις κρατήσασαι, μέχρι οὗ πᾶσι κατηργήθησαν δημοσιευθεῖσθαι διὰ τῆς ἀπὸ 4 Ἰουλίου 1818 πράξεως τῆς κυβερνήσεως τῆς πρώτης τοῦ ἰονίου κράτους δικονομίας.

δ) Ὁ ἐκκλησιαστικὸς κανονισμὸς ἀπὸ 18 Σεπτεμβρίου 1811 ὡσαύτως ἐκδοθεὶς, καὶ ἐν Κερκύρα ἰσχύσας μέχρι τῆς ἐν ἔτει 1866 μετὰ τὴν Ἐνωσιν ἐκκλησιαστικῆς ἀφομοιώσεως.

ΣΤ) Νόμοι τῆς Ἑπτανήσιου πολιτείας (1800-1807).

Ἡ Ἑπτανήσιος πολιτεία συστήθεισα δυνάμει τῆς ἀπὸ 21 Μαρτίου 1800 μετὰ τὸ Ῥωσσίας καὶ Τουρκίας ἐν Κωνσταντινουπόλει συμβάσεως, καὶ ὑπὸ τῶν ἑλλων μεγάλων δυνάμεων τῆς Εὐρώπης ἀναγνωρισθεῖσα διὰ τῆς ἐν Ἀμβιανῶ ἀπὸ 25 Μαρτίου 1802 συνθήκης, ὀργανωθεῖσα δὲ ὀριστικῶς διὰ τοῦ ἀπὸ 23 Νοεμβρίου 1803 συντάγματος,¹ ἐν τῇ ἐπιχειρῆσει αὐτῆς διακρίθει ἐξέδωκε διαφόρους νόμους, ἐξ ὧν σημειοῦμεν τοὺς ἐξῆς καθὼς πρὸς τὸ ἀντικείμενον τῆς μελέτης ταύτης ἰδίως σχετιζομένους.

Περὶ δικαστικοῦ ὀργανισμοῦ καὶ πολιτικῆς δικονομίας κώδιξ τῆς Ἑπτανήσιου πολιτείας, ἐν Κερκύρα 1804 ἰταλιστὶ ἐκδοθεὶς, καὶ ἰσχύσας μέχρι τῶν ἐπὶ τῆς γαλλικῆς

¹ Le tre costituzioni (1800, 1803, 1817) delle isole Ionie, etc. Corfù 1849.

καὶ ἀγγλικῆς καταλήψεως τῶν νήσων ἐκδοθεισῶν δικονομιῶν, ὡς εἶρηται ἀνωτέρω.

Περὶ τμηρίων διάταγμα, 31 Δεκεμβρίου 1802 καὶ νόμος 20 Μαρτίου 1804 τῆς Ἑπτανήσιου πολιτείας.

Διάταξις ἐκκλησιαστικῆ τοῦ ὀρθοδόξου κλήρου τῆς Ἑπτανήσιου πολιτείας. Ἐν Κερκύρα 1805.

Ζ'. Ἐνετικὸὶ Νόμοι.

Ἀφ' ὅτου ἡ Κέρκυρα ἐκουσίως παρεδόθη εἰς τὴν ἐνετικὴν πολιτείαν, διὰ τοῦ ἀπὸ 18 Ἰουνίου 1386 δουκικοῦ χρυσοβούλλου (ἀρθ. 3),¹ τηρηθέντων τῶν ἐκπαιλι κρατούντων ἐν τῇ γῶρᾳ ἐθίμων καὶ ἐπικυρωθέντων, ὀρίσθη ἵνα ἡ τῶν ἀστικῶν καὶ ποινικῶν ὑποθέσεων ἐκδίκασις διεξάγῃται ὑπὸ τῶν τοπικῶν δικαστηρίων secundum ritum et consuetudinem civitatis Venetiarum, ἐπιφυλακτομένης τῆς ἐρέσεως εἰς τὰ δικαστήρια τῆς Ἑνετίας. Ἐκτοσε ἐν Κερκύρα, ἀκολούθως δὲ καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς ἰονίαις νήσοις, ἀφ' οὗ ἐλάστης ἐκράτησαν διὰδοχικῶς οἱ Ἑνετοί, ἰσχυσεν ἐπὶ τε τῶν ἀστικῶν καὶ τῶν ποινικῶν ὑποθέσεων ἡ ἐνετικὴ νομοθεσία (Statuti Veneti) χωρισθεῖσα ἐν τῇ τελευταίᾳ ἐκδόσει εἰς δύο τόμους, ὧν ὁ μὲν περιέχει τοὺς ἀστικούς ὁ δὲ τοὺς ποινικούς νόμους, ἐκότερος μετὰ χρονολογικοῦ πίνακος τῶν νόμων καὶ ἀρχαιολογικοῦ τῶν περιεχομένων.

Ἐν τῷ πρώτῳ τόμῳ ἐκδοθέντι τῷ 1729, ex Typographia Dacali Pinelliana, περιλαμβάνονται

¹ Ὅρα ἐν ἀρχῇ τῆς συλλογῆς τῆς ἐπιγραφομένης Leggi Municipali delle Isole Ionie. Τόμ. Α'. σ. 23 καὶ ἐπ.

α) Τὰ ἐξ βιβλία τῶν ἐνετικῶν στατούτων.

β) Παλαιὸι νόμοι ὑπὸ τὸν τίτλον Consulta ex authenticis.

γ) Αἱ ἐπανεγθεῖσαι μεταρρυθμίσεις Corretioni deli Serenissimi Principi.

δ) Ἀστικοὶ νόμοι, διατάγματα καὶ ψηφίσματα τῆς ἐνετικῆς συγκλήτου. (Leggi, ordini et decreti di diversi consigli di Venezia nelle materie civili.)

Ἰδίως δὲ δικονομικοὶ νόμοι οἱ ἐξῆς.

ε) Statuta Iudicum Petitionum τοῦ 1244.

Legge Pisana¹ de le appellation, e de instituir la Quarantia Nova, etc. (1492).

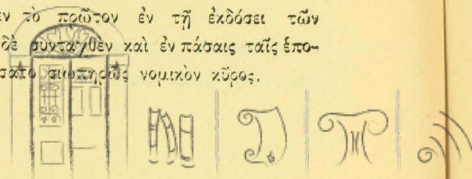
ζ) Pratica del Palazzo Veneto.²

Ἐν τῷ δευτέρῳ τόμῳ ἐκδοθέντι τῷ 1751 ἐκ τῆς αὐτῆς τυπογραφίας Pinelli περιέχεται ἡ τῆς ἐγκρίσει τῆς ἐνετικῆς συγκλήτου συλλογὴ τῶν ποινικῶν νόμων ὑπὸ τὸν τίτλον Leggi criminali del serenissimo dominio veneto.

Τὰ Ἐνετικὰ Στατούτα περιλαμβάνουσι νόμους ἐκδοθέντας ἀπὸ τοῦ 1041 μέχρι τοῦ 1751 ἕτοι ἐπὶ πλεόν τῶν ἐπτὰ ἑκατοντητηρίδων. Οἱ ἀρχαῖοι νόμοι συνετάχθησαν λατινιστὶ μεταφρασθέντες κατὰ καιρὸν εἰς τὸ ἐπιγραφτοῦν ἐνετικὸν ἰδίωμα. Ἀλλὰ μόνον τῶν προσημειωθέντων ὑπὸ

¹ Προτάσει τοῦ συμβούλου Α. Πιζάνη ψηφισθεὶς ὑπὸ τῆς ἐνετικῆς συγκλήτου.

² Ἀνωνύμου σύγγραμμα ἐκδοθὲν τὸ πρῶτον ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν ἐνετικῶν στατούτων, ἐκ τῶν εὐθιμῶν δὲ συντάχθη καὶ ἐν πάσαις ταῖς ἐπομέναις ἐκδόσεσι περιεγόμενον, ἐκτίσθη ἀπὸ αὐτοῦ νομικὸν κύρος.

τὰ στοιχεῖα α) β) καὶ ε') τινῶν τῶν ὑπὸ στοιχείων δ') καὶ ἐνίων ἐκ τῶν ποινικῶν περιλαμβάνεται ἐν τῇ τελευταίᾳ ἐκδόσει καὶ τὸ λατινικὸν κείμενον.

Καὶ μετὰ τὴν ἐν ἔτει 1797 κατάλυσιν τοῦ ἐνετικοῦ κράτους διέμεινον οὐχ ἤττον οἱ ἐνετικοὶ νόμοι ἐν Ἑπτανήσῳ ἰσχύοντες. Οἱ περὶ δικαστικοῦ ὀργανισμοῦ καὶ πολιτικῆς δικονομίας Κώδιξ τῆς Ἑπτανησίου Πολιτείας ἐν ἄρθ. 326 ἐκέλευεν ἵνα μέχρι τῆς συντάξεως τοῦ ἀστικοῦ κώδικος αἱ δικαστικαὶ ἀποφάσεις βασιζέωνται ἐπὶ τῶν ἀρχῶν τοῦ δικαίου καὶ τῶν διατάξεων τῶν ἐνετικῶν καὶ ἐγγωρίων νόμων τῶν μὴ ἀντικειμένων εἰς τὸ σύνταγμα, τοὺς νόμους καὶ τὴν δικονομίαν τῆς πολιτείας. Ἐν ἄρθ. δὲ 194 ὤρισεν ἰσχύοντα ἐπὶ ἐμπορικῶν ὑποθέσεων τὸν ἐνετικὸν κώδικα τῆς ἐμπορικῆς ναυτιλίας (Codice per la veneta mercantile marina)¹ ὅστις ὑπὸ τῆς ἐπὶ τοῦ ἐμπορίου πενταμελοῦς ἀρχῆς (dei cinque savi alla mercanzia) συνταχθεὶς ἐκυρώθη διὰ τοῦ ἀπὸ 21 Σεπτεμβρίου 1786 ψηφίσματος τῆς ἐνετικῆς γερουσίας καὶ ἐδημοσιεύθη ὑπὸ Pinelli τὸ αὐτὸ ἔτος. — Μετὰ δὲ τὴν ὑπὸ τῶν Γάλλων κατάληψιν τῶν ἰονίων νήσων διὰ τοῦ ἀπὸ 1 Σεπτεμβρίου 1807 προσωρινοῦ ὀργανισμοῦ τῆς ἐπτανησίου κυβερνήσεως ἐν ἑδαφ. ἐ. διατάσσεται ὅτι ἐπὶ ἀστικῶν καὶ ποινικῶν ἀντικειμένων θὰ ἠκολούθουν κρατοῦντες οἱ κατὰ τὸ παρελθὸν ἰσχύοντες νόμοι². Ἐπὶ τέλους

¹ Ὅρα καὶ τὸ ἀπὸ 4 Μαρτίου 1814 διάταγμα τοῦ ἀγγλοστρατηγικοῦ Κάμπελ περὶ ἐμπορικῆς διαδικασίας.

² Le tre costituzioni etc. σελ. 123. — Ὅρα ὀργανισμὸν καὶ

τοῦ Ἰονίου κράτους καὶ ἄλλεπάλληλοι δικονομίαι ἐκέρυσσον ὡσαύτως μέχρι δημοσιεύσεως τῶν νέων κωδίκων ἐπὶ μὲν ἀστικῶν καὶ ποινικῶν διαφορῶν ἐφαρμοστέους τοὺς ἐν ἐκάστη νήσῳ ἐγγωρίους καὶ τοὺς ἤδη ἰσχύοντες γενικούς ἐνετικούς νόμους, ἰδίως τὸν ἀπὸ 2 Σεπτεμβρίου 1328 περὶ ἀθεμιτῶν καὶ δολίων συμβάσεων καὶ, ἐν ἐλλείψει νομικῶν διατάξεων τὴν ἐπὶ τῶν ὁμοίων θεμάτων νομολογίαν ἐπὶ δὲ ἐμπορικῶν τὸν ἀνωτέρω ἐνετικὸν κώδικα τῆς ἐμπορικῆς κυντιλίας καὶ τοὺς λοιποὺς ἐμπορικοὺς νόμους καὶ κανονισμοὺς,¹ ἐπιτρέψασα τοῖς δικασταῖς ἐν ἐλλείψει τούτων νὰ προσφεύγῳσιν εἰς τὸ περὶ ἐμπορίας λεξικὸν τοῦ Azuni².

Δημοσιευθέντων δὲ τῶν ἰονίων κωδίκων διὰ τοῦ III' καὶ MI' νόμου τοῦ Ζ' κοινοβουλίου ὠρίσθη ὅτι οἱ ἐνετικοὶ νόμοι καὶ πᾶς ἄλλος νόμος, κανονισμὸς καὶ ἔθιμον παύουσιν ἰσχύοντα ὡς νόμοι τοῦ κράτους ὡς πρὸς τὰ ἀντικείμενα περὶ ὧν διακλαμβάνουσιν οἱ εἰρημένοι κώδικες. Καὶ διὰ τοῦ ἄρ. 9 τοῦ ἀστικοῦ κώδικος διατάχθη ὅτι ἐὰν θέμ τι δὲν δύναται ν' ἀποφασισθῆ μήτε ἐξ ἀναλογίας τῶν ἄλλων ἰσχυόντων νόμων, μήτε διὰ τῆς νομολογίας τῆς ἀ-

δικονομίαν τοῦ 1808, Τίτ. Δ'. ἄρθ. 96 καὶ Τίτ. Ζ'. ἄρθ. 51 καὶ δικονομίαν τοῦ 1811 ἄρ. 320.

¹ Δικονομ. τοῦ 1818 ἄρθ. 164, τοῦ 1819 ἄρ. 69 - 70, τοῦ 1820 ἄρ. 67, τοῦ 1821 ἄρ. 72-73, τοῦ 1825 ἄρ. 71-72 καὶ ἀποφ. ἀνωτ. συμβουλ. 13 Μαΐου 1826, Συλλ. σελ. 77.

² Dizionario universale ragionato della giurisprudenza mercantile del senatore D. A. Azuni. 2^a Edizione arricchita e corretta dall' autore. Tom. 4 Livorno, 1822-3.

νοιάτης δικαστικῆς ἀρχῆς, ὁ δικαστὴς ὀφείλει νὰ προσφεύγῃ εἰς τοὺς προγενεστέρους νόμους, ἐὰν καὶ ἀρχαὶ αὐτῶν συμβιβάζωνται τὰς τῶν νέων νόμων. Προγενεστέροι δὲ εἶναι οἱ μέχρι τῆς δημοσιεύσεως τῶν ἰονίων κωδίκων κρατήσαντες ἐν τῆς Ἰονίαις Νήσοις ἐγγωρίοι καὶ ἐνετικοὶ νόμοι κατὰ τὰ προδηλωθέντα.

Περὶ τιμαρίων, ἰδίως τῶν μὴ κυρίων (feudi improprij) ἴσχυε καὶ ἐν Ἐπτανήσῳ ὡς πρὸς τὴν ρύθμισιν τῆς διαδοχῆς ὁ κώδιξ ὁ ἐπιγραφόμενος Liber legum et consuetudinarum imperij Romaniae καθόσον εἶχεν ἐπικυρωθῆ ὑπὸ τῆς ἐνετικῆς συγκλήτου¹. Κατὰ δὲ τὰ λοιπὰ ἴσχυον οἱ ἐγγωρίοι νόμοι καὶ οἱ ἐνετικοὶ περὶ τιμαρίων νόμοι οἱ τῆ ἐγκρίσει τῆς ἐνετικῆς γερουσίας ἐν κώδικι ἐκδοθέντες τῷ 1780 ἐκ τοῦ τυπογραφείου Πινέλη, ὑπὸ τὸν τίτλον Codice feudale della serenissima repubblica di Venezia, ὅστις περιέχει τὰς ἀπὸ τοῦ 1328 μέχρι τοῦ 1780 ἐτους

¹ Ὁρα Ordini dell' eccell.mo Sig. Giac. Canal Proved e Capitano di Corfù 30 Maggio 1667. S. V. (Leggi Munic. T. I pag. 287.) καὶ ἄποφ. ἀνωτ. συμ. 14 Μαρτίου 1860 (σελ. 189). — Ὁ ἀνωτέρω κώδιξ Legum et Consuetudinarum imperij Romaniae κατήχησε δυσεύρετος. Το παρὰ τῆ οἰκογενείᾳ τοῦ κερκυραίου Πέτρου Δώρα Προσαλέντου σωζόμενον χειρόγραφον, ὕπερ εἰδόμενον, εἶναι ἐκ πρωτοτύπου ἐν κεφαλαίοις 224 κερυθέντος ὑπὸ τοῦ δούκως τῆς Ἑνετίας Φρ. Φώσκαρη τῆ 4 Ἀπριλίου 1453, προσθήκη ἐτέρων 37 ἐπὶ πρεσβείᾳ τοῦ ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν, καὶ ἀποσταλέντος ταῖς ἐν Εὐβοίᾳ ἐνετικαῖς ἀρχαῖς. Ἐν τέλει ἐπισυνάπτονται 25 νεώτερα κεφάλαια καὶ πῖναξ τῶν κεφαλαίων. Το ὅλον χειρόγραφον σύγκειται ἐκ φύλλων χάρτου 73, καὶ πρῶτον φαίνεται προσαχθὲν εἰς τὸ ἐπὶ τῶν τιμαρίων ἀρχαῖον ἐν ἔτει 1680.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

περὶ τιμαρίων ἐνετικῆς διατάξεις.

Ἄξιόλογον ὑπόμνημα ἐπὶ τοῦ ἀπὸ 15 Δεκεμβρίου 1586 ψηφίσματος τῆς ἐνετικῆς γερουσίας δι' οὗ κυρίως τὰ περὶ τιμαρίων ἐν τῇ ἐνετικῇ ἐπικρατείᾳ ἐκκλονίσθησαν, ἐξεδόθη ὑπὸ τοῦ νομοδιδασκάλου Ἰωάννου Βονιφατίου¹.

Ἄλλα βοηθήματα πρὸς ἐρμηνεῖαν καὶ ἐντελεστέρην κατὰ τὴν τῶν ἐνετικῶν νόμων εὐρηγται ἐν τοῖς ἐξῆς συγγράμμασι.

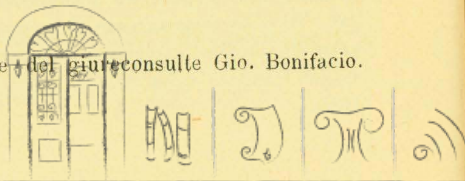
Concordanza del diritto comune col veneto esposta in IV libri secondo l'ordine delle Istituzioni di Giustiniano Imperatore, con in fine un'appendice sopra le regole della ragion civile e canonica del D.r Antonio Zuanelli. Volumi tre. Venezia, 1772—3.

Dizionario del diritto comune e veneto di Marco Ferro avvocato veneto. — Ἡ πρώτη ἐκδοσις: δεκάτομος ἐξεδόθη ἐν Ἐνετίᾳ 1778—1781.

Analisi sulle leggi civili dello Statuto veneto del D.r Giuseppe Andrea Zuliani. Ἐξεδόθη ὑπ' αὐτοῦ μετὰ τῆς ἰταλικῆς μεταφράσεως τοῦ περὶ ἀστικῶν νόμων συγγράμματος τοῦ Domat, ἐν Ἐνετίᾳ 1793—4.

Nuova Succinta pratica civile e criminale del D.r An. Bonifazj in due tomi. Il 2.o contiene il trattato delle obbligazioni ed azioni con sua pra-

¹ Commentario feudale del giuriconsulte Gio. Bonifacio. Venezia 1844.

tica e formole. Venezia 1774.

L'arte di ben apprendere la pratica civile e mista del foro veneto di P. G. Pivetta. Tomi due. Venezia 1779.

Il notajo istruito del Pedrinelli.

Delli fideicommissi, trattato del D.r Dom. Micheli avvocato veronese. Venezia 1784.

De Luca — Il dottore volgare de fideicommissi.

Analisi delle leggi venete delle successioni intestate. Corfù 1840.

Cosa debbe intendersi per consuetudine della terra, e per consuetudine della terra nostra nei veneti Statuti. Corfù 1840.

Giurisprudenza veneta. Dissertazione del D.r D. Manin. (Ὅρα ἐν τῇ Συλλογῇ τῇ ἐπιγραφομένην Venezia e le sue Lagune. Τόμ. 1. μέρος 1. σελ. 277—342. Venezia 1847).

Η'. Ἐγχώριοι νόμοι καὶ τοπικὰ ἔθιμα.

Τὸ κύρος τῶν ἐν ἐκάστη τῶν Ἰονίων Νήσων κατὰ καιροὺς ἐκδοθέντων ἐγχωρίων νόμων οὐ μόνον ῥητῶς ἀνεγνωρίσεν ὁ τῆς ἐπτανησίου πολιτείας δικονομικὸς κώδιξ, ἀλλὰ καὶ αἱ ἐπιγενομέναι τοῦ ἰονίου κράτους δικονομίαι προέταξαν αὐτὸ μάλιστα τῶν γενικῶν διατάξεων τῶν ἐνετικῶν νόμων, ἅς μόνον κατὰ δεύτερον λόγον, ἤτοι ἐν ἐλλείψει διατάξεων ἐγχωρίων, ὥρισαν ἐφαρμοστέας¹.

Οἱ ὑπὸ τῶν ἐν τῆς Ἰονίαις Νήσοις ἐνετικῶν ἀρχῶν τῆ ἐπικυρώσει τῆς ἐνετικῆς γερουσίας ἐκδοθέντες ἐγγωρίου νόμοι, ἐξ ὧν οἱ μὲν κωνορίζουσι γενικώτερα τῶν νήσων, οἱ δὲ ἰδιαιτέρως τινὸς μόνον νήσου ἀντικειμένω ἐφαρμόζονται κατὰ προτίμησιν τῶν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἀντικειμένου διατάξεων τῶν ἐνετικῶν νόμων (Ferro, λέξις Statuto Τόμ. Ζ. σελ. 170).

Ἐκ τῶν περιωζομένων χειρογράφων συλλογῶν τῶν ἐγγωρίων νόμων πληρεστέρα φαίνεται ἡ ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ πρώην ἀνωτάτου τῆς δικαιοσύνης συμβουλίου, νῦν δὲ τοῦ ἐφετείου Κερκύρας. Ἐκ τυχῆς ἐρκεισθεὶς ὁ κ. Ἰάκωβος Ποιάγος ἐξέδωκε τῷ 1846-1848 συλλογὴν τινὰ ἀτελεῖ, τυπωθεῖσκαν ἐν τῷ τοπογραφείῳ τῆς κυβερνήσεως. Ἀλφαβητικὸς πῖναξ τῶν ἐν αὐτῇ περιεχομένων ὑπὸ ἐτέρου συνταχθεὶς, ἰταλιστὶ ὡς αὐτὴ ἡ συλλογὴ, ἐξεδόθη βραδύτερον τῷ 1872 ἐκ τοῦ τυπογραφείου Κερκύρας. Εὐχῆς ἔργον εἶναι ἡ συλλογὴ νῶν ἐγγωρίων νόμων συμπληρουμένη καὶ τακτοποιουμένη δεόντως, νὰ ἐκδοθῆ ἐν μεταφράσει εἰς τὴν ἡμετέραν γλῶσσαν, ὡς οὐ μόνον ὑπὸ τῆν

διάρτημος D. Manin, ἐν τῇ ἐνετικῇ νομοθετικῇ καὶ διετηρηθῆσως οὐ διεήρκεσαν ἡ ἐνετικὴ πολιτεία, κοινὸν ἐλάττωμα ἐν Εὐρώπῃ, δηλαδὴ τὸ μὴ ὁμοίωμορον τῶν νόμων καθ' ὅλην τὴν ἑκτασιν τῆς ἐπικρατείας. Αἱ ἐπαρχίαι τῆς στερεῆς ὡς καὶ αἱ ὑπερθαλάσσιοι διακοῦντο δι' ἰδίων θεσμῶν ἢ τοπικῶν νόμων· τὰ ἐνετικά σταθερὰ ἴσχυον ἀπλῶς ὡς ἐπικυρικὸν δίκαιον, καὶ κατὰ τοῦτο διεείποντο αἱ σχέσεις τῶν Ἐνετικῶν ὅτε διέμενον ἐν ταῖς αὐταῖς ἐπαρχίαις (Giurisprudenza Veneta, ἐν τῇ Venezia e le sue Lagune. — Τόμ. 4. μέρ. 2.)

ἐποψιν τῆς Ἐγγωρίου νομοθεσίας, πολλάκις χρησιμωτάτη, ἀλλὰ καὶ ἐν πολλοῖς τὴν μέσῃν ἱστορίαν τῶν ἰονίων νήσων διαφωτίζουσα.

Εἰς τὰ τοπικὰ ἔθιμα ὑπερχεοῦντο οἱ δικασταὶ ἢ ἀνατρέχουσιν ἐν ἁλλείψει γραπτοῦ νόμου καὶ νομικῶν διατάξεων ἐξ ἀναλογίας ἐφαρμοστέων (Α'. πρόλογος τοῦ Ἐνετικῶν Στρατούτου). Πράγματι δὲ ἡ τῶν ἐθίμων ἰσχύς οὐ μόνον ἐπήρχετο εἰς συμπλήρωσιν, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἐρμηνείαν, τροποποίησιν καὶ πολλάκις εἰς κατάργησιν δι' ἀχρησίας τῶν νόμων, οἵτινες, εἰ καὶ γραπτοὶ, διέμενον νεκρὸν γράμμα, ὡς ἰδίως συνέβη εἰς τοὺς ἀρχαίους ποινικοὺς νόμους θεωρουμένους ἀπηνεῖς πλέον καὶ ὅλως ἀκαταλλήλους εἰς τὰ ἡπικώτερα ἔθνη τῆς νεωτέρας κοινότητος¹.

Ἄλλ' ἐπὶ τῶν θεμάτων τῶν ἀναγομένων εἰς τὰς διαφορὰς ἐποχὰς καθ' ἃς ἐν Ἐπτανήσῳ ἠκολούθει κρατοῦν

¹ Zuanelli, Concordanza § 114. σελ. 51. — «Ἐῖδομεν ὅτι εἰς τὰ ἔθιμα ἀπενέμετο κύρος καθ' ἃς περιπτώσεις δὲν προενόουν οἱ γραπτοὶ νόμοι. Ἀλλὰ πράγματι ἡ ἰσχύς αὐτῶν ἦτο μεγαλητέρα. Οὐ μόνον ἐρηγήσμευον ὡς συμπλήρωμα τῶν νόμων, ἀλλὰ συνετελοῦν πρὸς ἐρμηνείαν μεταφύθμισιν, καὶ ἐνίοτε κατάργησιν αὐτῶν. Ὅθεν λίαν ἀτελεῖ καὶ ἀνακριβῆ θὰ εἶχε γνώσιν τῆς ἐνετικῆς νομοθεσίας ὁ μόνον ἐν τοῖς γραπτοῖς νόμοις περιορίσας τὰς μελέτας αὐτοῦ. Ἰσχυρὸν ἦτο τὸ, ὡς εἶπεν, θετικὸν ἔθιμον, ἔτι δὲ ἰσχυρότερον τὸ ἀρηνητικόν, δηλαδὴ ἡ ἀχρησία. Διὰ ταύτης μένοντες ἐπὶ πολὺ ἐν ἀργίᾳ κατηργήθησαν πλείστοι νόμοι, οἵτινες εἰ καὶ περιεχόμενοι ἐν τῷ Στρατούτου, ἀπόλεσαν πᾶσαν ἰσχύν καὶ κατήντησαν γράμμα νεκρὸν καὶ ἀπλή ἱστορικὴ ἀνάμνησις παρελθόντων χρόνων, καθὰ ἰδίως συνέβη ἐπὶ τῶν ποινικῶν νόμων κλπ.» Manin, Giurispr. Veneta.

τὸ ἐνετικὸν δίκαιον, ἐπετρέπετο ἄρα γε εἰς τοὺς δικαστὰς ἐν ἑλλείψει θετικῶν ἢ ἀναλόγων πρὸς ἐφαρμογὴν διατάξεων, καὶ ἑλλειπούσης τῆς νομολογίας, ν' ἀνατρέχωσιν εἰς τὰς διατάξεις καὶ τοὺς κανόνας τοῦ ρωμαϊκοῦ δικαίου ;

Ἐπὶ τοῦ σπουδαιοτάτου τούτου ζητήματος, πολλὰς μὲν ἀναφυνέντος ἐν ταῖς δικαστηρίοις, ἴσως δὲ μὴ τυγχόντως πάντοτε λύσεως προσηκούσης, ἀφιερούμεεν τὰς τελευταίας σκέψεις τῆς ἀνὰ χειρὸς διατριβῆς.

Εἶναι πλέον ἱστορικῶς ἀποδεδειγμένον διὰ τῶν ἐμβριθεστάτων μελετῶν, ἐξαιρέτως τοῦ διασήμου Savigny¹ ὅτι τὸ ρωμαϊκὸν δίκαιον οὐδέποτε καὶ μετὰ τὴν ἐν τῇ δύσει κατάλυσιν τοῦ ρωμαϊκοῦ κράτους, ἐξέλιπε παντελῶς ἐν τῇ ἐσπερίᾳ Εὐρώπῃ καὶ ταῖς ἰταλικαῖς ἰδίως χώραις. Ἀλλὰ πολὺ θὰ ἐπλανᾶτό τις συμπεραίνων ἐντεῦθεν ὅτι τὸ αὐτὸ πρέπει νὰ παραδεχθῆ τις καὶ διὰ τὴν ἐνετικὴν ἐπικράτειαν.

Οἱ λαοὶ οἱ κατὰ τὴν Ε' μετὰ Χριστὸν ἑκατονταετηρίδα ἐκ τῶν βαρβαρικῶν ἐπιδρομῶν εἰς τὰ ἐνετικὰ τεχνάγη φυγόντες καὶ τὴν ἐνετικὴν πολιτείαν συστήσαντες, ἐν τῇ ἀπλότητι τοῦ βίου αὐτῶν ἀπ' ἀρχῆς ὑπὸ ἐθίμων διεπόμενοι, ταῦτα βαθμηδὸν διετύπωσαν εἰς γραπτοὺς νόμους πολυπλασιασθέντας ἔπειτα διὰ τῆς βαθμιαίας ἀναπτύξεως τῶν ἐσωτερικῶν καὶ ἐξωτερικῶν σχέσεων τοῦ ἐνετικοῦ κράτους, καὶ ἀποτελέσαντας ὅλως ἰδιόρρυθμον καὶ πλήρη νομοθεσίαν, σωζομένην ἐν ταῖς συλλογαῖς αἵτινες κυρίως ἀπὸ τοῦ IB'

¹ Storia del diritto romano nel medio evo per F. Carlo de' Savigny. Prima versione dal tedesco dell' avv. o Emm. Bollati con note e giunte inedite. Vol. 3. Torino, 1854-7.

αἰῶνος καὶ ἐντεῦθεν ἐσχηματίσθησαν¹, καὶ περὶ ὧν ἀνωτέρω ἐν τῇ περὶ ἐνετικῶν νόμων παραγράφῳ διελάβομεν.

Ἐπὶ κεφαλῆς τῶν ἀπὸ τοῦ 1242 Ἐνετικῶν Στατούτων ὑπάρχει διάταξις καθ' ἣν οἱ δικαστικὶ ὀφείλοντες ἐν ταῖς ἀποφάσεσιν αὐτῶν νὰ ἐφαρμόζωσι μετὰ πάσης ἀκριβείας καὶ ἀπαρεγκλίτως τὰς διατάξεις τῶν ἐνετικῶν νόμων, ὅσάκις μὴ εὐρωσι ῥητὴν διάταξιν ἐφαρμοζομένην ἐπὶ τοῦ προκειμένου, ὑποχρεοῦνται νὰ δικάζωσιν ἐξ ἀναλογίας τῶν ἐπὶ ὁμοίων θεμάτων νομικῶν διατάξεων, ἢ κατὰ τὰ ἀνεγνωρισμένα ἔθιμα· ἄλλως, μῆτε ἀνάλογόν τινα διάταξιν μῆτε ἔθιμον ἐκ παλαιᾶς συνθηλαίας βεβαιωμένον εὐρίσκοντες ἐφαρμόσιμον, ὀφείλουσι νὰ ἀποφάνωνται ὡς ἂν εὐσυνειδήτως κρίνωσι σύμφωνα τῷ δικαίῳ καὶ τῇ ἐπιεικείᾳ.²

¹ Ferro Dizionario del diritto Comune e Veneto. Discorso preliminare, σελ. XXI καὶ ἐπ. τῆς ἐκδόσεως τοῦ 1778, καὶ ἐν λέξ. Statuto, τόμ. X σελ. 171 καὶ ἐπ.— Manin, Giurisprudenza Veneta. (Venezia e le sue lagune, τόμ. 1. μέρ. 1. σελ. 277 καὶ ἐπ.)— Zuanelli, Concordanza del diritto comune col veneto § 64, 121, 137 (τόμ. 1. σελ. 24, 54, 63).

² Volentes igitur, ut omnes nostrae jurisdictioni suppositi ipsis statutis utantur, districte volumus et jubemus, ut nostri iudices in judiciis ab earum sanctionibus non discedant, sed ea exacta diligentia observantes plenam justitiam reddant et faciant universis. Et si quae aliquando occurrerit, quae precise non sint per ipsa decisa (cum plura sint negotia quam statuta) si occurrenti extraneae quaestioni in his aliquid simile reperitur, de similibus est ad similia procedendum, vel secundum consuetudinem approbatam, aliquo: si penitus est diversum, vel consuetudo minime reperitur, disponant nostri ju-

Ἡ ἐπιτακτικὴ αὐτὴ διάταξις τοῦ ἐνετοῦ νομοθέτου ἦτις ἴσχυσεν ὅσον καὶ τὸ ἐνετικὸν δίκαιον, ἐπιτρέπουσα τὴν προσφυγὴν εἰς τὸ δίκαιον ἐν γένει καὶ τὴν ἐπιείκειαν κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ δικαστοῦ, ἐν ἐλλείψει ῥητῶν ἢ ἀναλόγων ὁρισμῶν τῶν ἐνετικῶν νόμων ἢ καὶ βεβαιωμένων ἐθίμων, χωρὶς ποσῶς νὰ ἀναφέρει ἢ παραπέμπῃ εἰς τὸ ρωμαϊκὸν δίκαιον, ἄλλως δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ἢ ὡς ἀποκλείσασα τὴν ἐννομον ἰσχὺν τοῦ ρωμαϊκοῦ δικαίου κατὰ τὴν ἐνετικὴν ἐπικράτειαν.

Οὐχ ἦττον διδασκόμενον τὸ ρωμαϊκὸν δίκαιον ἐν τῷ πανεπιστημίῳ τοῦ Πατανίου ἀπὸ τῆς ἐν ἔτει 1222 ἰδρύσεως αὐτοῦ¹ καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις σχολαῖς τοῦ ἐνετικοῦ κράτους, πλεονεχῶς ἐπηρέασε κατὰ φυσικὸν λόγον τὴν τε ἐνετικὴν νομοθεσίαν καὶ τὴν νομολογίαν τῶν δικαστηρίων ὡς *ratio scripta*, ἀλλ' οὐδέποτε ἔσχεν ἐν Ἐνετίᾳ νόμιμον κῦρος εἴτε ἰσχὺν ὑποχρεωτικὴν.

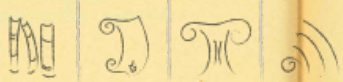
Τοιαύτη εἶναι ἡ γνώμη τῶν δικημοτέρων συγγραφέων τοῦ ἐνετικοῦ δικαίου². «Πιθανὸν εἶναι, λέγει ὁ D. Manin ἐν τῇ περὶ ἐνετικῆς νομοθεσίας ἱστορικῇ αὐτοῦ διατριβῇ³, ὅτι διεσώζοντο παραδόσεις περὶ τῶν ἀρχῶν

dices, sicut justum et equum eorum providentiae apparebit, habentes Deum ante oculos mentis suae, sic ut in die districti examinis coram tremendo Iudice, dignam possint reddere rationem. Prologus primus Statutorum.

¹ Savigny Storia T. 3. Kap. 41. § 102.

² Ferro etc. ὄρα σημ. 1. σελ. 102-103.

³ Σελ. 277 καὶ 289.

τοῦ ρωμαϊκοῦ δικαίου, ἀλλ' ὡς ἀπλῆ μόνον διδασκαλία καὶ τῆς φυσικῆς ἐπιείκειας ὑπογραμμός, καθότι τὸ ρωμαϊκὸν δίκαιον ἐν Ἐνετίᾳ οὐδέποτε ἔσχε νομοθετικὸν κῦρος.»
Καὶ παρακκλιῶν «Τοῦ ρωμαϊκοῦ δικαίου δὲν ἐμνημονεύσαμεν διότι ἐν Ἐνετίᾳ δὲν εἶχε νομικὴν ἀθεντίαν, ἀλλὰ μόνον διδασκτικὸν κῦρος ἐφ' ὅσον συνεμροφούτο πρὸς τὰς ὑπαγορεύσεις τοῦ φυσικοῦ δικαίου καὶ τῆς ἐπιείκειας. Ὅθεν ἀπλῶς παρεδίδοτο ἐν τῷ τοῦ Πατανίου πανεπιστημίῳ καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις νομικαῖς σχολαῖς. Οὕτως οἱ Ἐνετοὶ διέφερον τῶν ἄλλων ἰταλικῶν λαῶν θεωρούντων τοὺς ρωμαϊκοὺς ὡς τοὺς ἀληθεῖς γενικοὺς νόμους καὶ διὰ τοῦτο καλουμένους τὸ κοινὸν δίκαιον, παραδεχομένων δὲ τὰ ἐγγώρια στατούτα ὡς ἀπλᾶς κατὰ τὸν μεταφύθμισις καὶ ἐξαιρέσεις, ἐνῶ τὸ ρωμαϊκὸν δίκαιον ἐν Ἐνετίᾳ θεωρεῖτο δίκαιον ξένον· τοῦθ' ὅπερ ἐντυχῆθαι μὲν εἶναι τραγὴ μαρτυρία τῆς ἀνάγκης ἀνεξαρτησίας καὶ αὐτονομίας, ἀλλαχοῦ δὲ τεκμηρίον τῆς ὑποταγῆς εἰς τὸν αὐτοκράτορα.»

Ἄλλ' ὅ,τι ἦτο βέβαιον εἰς τὰς κυρίως ἐνετικὰς χώρας ὅπου τὸ ἐνετικὸν δίκαιον διεπλάσθη καὶ οὐδέποτε τὸ ρωμαϊκὸν ἴσχυεν, ἀμφίβολον θεωρεῖται ὡς πρὸς τοὺς τόπους τοὺς κατὰ κενρὸν προσαρτηθέντας τῇ ἐνετικῇ πολιτείᾳ, ὧν οἱ ἐγγώριοι νόμοι πρὸ τῆς προσαρτήσεως συνετάχθησαν καὶ ὡς πρὸς τοὺς ὁποίους αἱ γνώμαι τῶν νομολόγων διγάζονται. — Οὕτως ὁ Zuliani, ἐν τῇ ἀναλύσει τῶν ἐνετικῶν νόμων, φρονεῖ ὅτι ὁσάκις οἱ ἐγγώριοι νόμοι τῶν προσαρτηθέντων τῷ ἐνετικῷ κράτει τόπων ὀρίζου-

ΙΑΚΩΒΑ ΤΕΤΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΘΟΥΡΙΟΥ

φυγήν εἰς τὸ κοινὸν δίκαιον, ὡς τοιοῦτο νοη-
τέον τὸ ἰουστινιάνειον οὐχὶ τὸ ἐνετικόν· ἀλλὰ καὶ ταῦτοχρό-
νως ἀνομολογεῖ ἐναντίον τῷ φρόνημα τοῦ Φερόου καὶ ἄλλων
συγγραφέων. ("Ορκ ἐν τέλει τῆς ἰταλικῆς μεταφράσεως τοῦ
Domat. T. á. σελ. 274.)

Ἐν ταῖς ἰονίαις νήσοις ὅπου οἱ ἐγγώριοι νόμοι, ἐν ἐλ-
λείψει διατάξεων αὐτῶν, δὲν παρκαπέμπουσι τυχὸν εἰς τὸ
κοινὸν δίκαιον, μένει ἐπομένως ἀναμφισβήτητον
ὅτι μόναι αἱ διατάξεις τοῦ ἐνετικοῦ δικαίου θά ἴσχυον, οὐ-
χὶ δὲ τὸ ρωμαϊκὸν δίκαιον· καὶ ἐν ἐλλείψει ἐνετικῶν διατά-
ξεων θά ἐφηρμόζετο ὁ κωνὸν τῆς ἐξ ἀναλογίας κατὰ τὰ
ἔθιμα· ἢ κατὰ τὴν φυσικὴν ἐπιείκειαν ἐκδικάσεως· τοῦτο δὲ
ἐνόσω ἐκράτει ἐν Ἐπτνησίῳ τὸ ἐνετικὸν δίκαιον, ἐξαιρέσει
μόνον τῶν ἐιδικῶν θεμάτων ἐν οἷς, καθ' ἣν εἶχεν ἐκ
τοῦ ἰονίου συντάγματος ἐξουσίαν τὸ Ἀνωτάτον Συμβού-
λιον τῆς Δικαιοσύνης, ἀπεφάνηκε τυχὸν ἐφαρμοστέας τὰς
ἀρχὰς ἢ τὰς διατάξεις τοῦ ρωμαϊκοῦ δικαίου, ἃς παρκαλο-
λουητέον ἐπὶ τῶν ὁμοίων θεμάτων καὶ μετὰ τὴν δημο-
σίευσιν τοῦ ἰονίου ἀπτικοῦ κώδικος (καθ' ὅσον οὗτος ἄλλως
ποῦς δὲν προενόησε) δυνάμει τῆς διατάξεως τοῦ ἀρθ. 982
ὀρίζοντος ὅτι, ἐὰν θέμα τι δὲν δύναται νὰ δικασθῆ οὔτε
ἐξ ἀναλογίας τῶν ἄλλων ἐν ἰσχύϊ νόμων, ὁ δικαστὴς ὀ-
φείλει νὰ προσφεύγῃ εἰς τὴν νομολογίαν τῶν τελεσιδικίων ἀ-
ποφάσεων ἃς ἐπὶ ὁμοίων θεμάτων ἐξέδωκεν ἢ ἀνωτάτη
δικαστικὴ ἀρχή. Ὡστε ἐπὶ τῶν θεμάτων ἐκείνων ὅσα ἔ-
τυχον ἐπιλύσεως κατὰ τὸ ρωμαϊκὸν δίκαιον εἴτε πρὸ τῆς
δημοσιεύσεως τῶν ἰονίων κωδικῶν εἴτε μετ' αὐτὴν ὑπὸ τῆς
νομολογίας τοῦ Ἀνωτάτου Συμβουλίου τῆς Δικαιοσύνης, ἢ,

μετὰ τὴν δικαστικὴν ἀφομοίωσιν, ὑπὸ τῆς τῶν ἐφετῶν ἢ τοῦ
Ἀρείου Πάγου, παρκαδεχόμενοι τὴν ἐφαρμογήν καὶ ἐφεξῆς
τοῦ ρωμαϊκοῦ δικαίου ἐπόμεθα μᾶλλον τῇ καθιερωμένῃ νο-
μολογίᾳ ἢ κυρίως ταῖς ἀρχαῖς καὶ διατάξεσιν αὐτοῦ τοῦ
ρωμαϊκοῦ δικαίου.

Ἐν ἐλλείψει καὶ τῆς ἐκ τῆς νομολογίας ἐπικουρίας, ὁ
ἀπτικός ἰόνιος κώδιξ ὑποχρεοῖ τὸν δικαστὴν νὰ προσφεύγῃ
εἰς τοὺς προγενεστέρους νόμους, ἐὰν αἱ ἀρχαὶ αὐτῶν συμ-
βιβάζωνται ταῖς τῶν νέων νόμων· ἐν τέλει δὲ, ὅταν μῆτε
ἐξ ἀναλογίας τῶν ἄλλων ἐν ἰσχύϊ νόμων, μῆτε διὰ τῆς νο-
μολογίας, μῆτε διὰ τῶν συμφώνων ἀρχῶν καὶ διατάξεων
τῶν προγενεστέρως ἰσχυσάντων ἐν Ἐπτνησίῳ νόμων δύνα-
ται ν' ἀποφασισθῆ τὸ προκείμενον θέμα, ἐντέλλεται τῷ δι-
καστῇ νὰ δικάζῃ ὅσον ἐνεστὶν ἐπιεικέστερον καὶ καταλλη-
λότερον συμφώνως ταῖς γενικαῖς τοῦ δικαίου ἀρχαῖς (ἀρθ.
9 § 3 καὶ 4.)

Ἐκ τῶν ρητῶν τούτων δικαλεῦσεως καθίσταται πρό-
δηλον ὅτι ὁ ἰόνιος νομοθέτης μηδεμίαν μνησίαν ποιῶν τοῦ
ρωμαϊκοῦ δικαίου, ὡς καὶ οἱ νομοθέται τῶν Ἐνετικῶν Στα-
τούτων, ἀφῆκεν ἐλεύθερον τὸν δικαστὴν ν' ἀποφασίσῃ ἐπὶ
τέλους κατὰ τὴν φυσικὴν ἀπλῶς ἐπιείκειαν καὶ τὰς ἀρχὰς
τοῦ δικαίου ἢτοι τῆς ἐπιστήμης· ἐφ' ᾧ δύναται οὗτος ὡς
γραπτῶ μόνον λόγῳ (οὐχὶ γραπτῶ νόμῳ) χρωμένος
τῷ ρωμαϊκῷ δικαίῳ, τὰς ἀρχὰς τούτου νὰ ἐφαρμόσῃ καθ'
ὅσον δὲν ἀντίκεινται ταῖς τῶν κειμένων νόμων καὶ τῇ ἐπι-
εικείᾳ συνάδουσιν. Ὑπὸ τὴν ἐνοιαν ταύτην καὶ μόνην θά εἶ-
χον τυχαίως ἐφαρμογὴν αἱ ἀρχαὶ καὶ διατάξεις τοῦ ρωμαϊ-
κοῦ δικαίου. Οὐδέποτε δὲ θεωρουμένης τῆς ἐφαρμογῆς αὐ-

τῶν ὑποχρεωτικῆς, οὔτε ἡ παρὰβλεψίς οὔτε ἡ παρερμηνεία ἢ κακὴ ἐφαρμογὴ τῶν ρωμαϊκῶν νόμων θὰ ἰδύναντό ποτε νὰ θεωρηθῆ ὡς ἔννομον αἴτιον πρὸς ἀνάγκασιν τῆς δικαστικῆς ἀποφάσεως.¹

Ἐνταῦθα καταλήγομεν τὴν περὶ τῶν πηγῶν καὶ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ ἰονίου δικαίου, ὑπὸ τὰς κυριωτέρας ἐπόψεις περὶ ὧν διελάβομεν, ἡμετέρην μελέτην, εὐχόμενοι ὅπως τὸ ἰδιογενὲς τοῦτο δίκαιον, ὅπερ ἐπὶ μακρὸν διεῖπε καὶ ἐφ' ἰκκνὸν ἔτει θ' ἀκολουθήσῃ ἐν γένει ρυθμίζον τὰς ἐν Ἑπτανήσῳ σχέσεις, καθὸ ἀπορρέον οὐσιωδῶς καὶ σχετιζόμενον ἀφ' ἐνὸς πρὸς τὴν μᾶλλον ἀνεπτυγμένην μεσαιωνικὴν θεσμοθεσίαν, καὶ ἀφ' ἑτέρου πρὸς δύο τῶν κυριωτέρων νομοθεσιῶν τῆς ἐσπερίας Εὐρώπης, τύχῃ εὐρυτέρας ἐν δέοντι ἀναπτύξεως, περιλαμβανόμενον ἐν τοῖς μαθήμασι τῆς νομικῆς σχολῆς τοῦ ἐθνικοῦ ἡμῶν πανεπιστημίου

¹ Zachariæ. Cours de droit civil français. Bruxelles 1850. Introd. p. 16. — Locré. Esprit du code Napoléon. t. I. Introd.

Π Ι Ν Α Ξ

	Σελίς
Α'. ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΗ ΕΝ ΕΠΤΑΝΗΣΩ ΑΦΟΜΟΙΩΣΙΣ	5
Β'. ΠΗΓΑΙ ΤΟΥ ΙΟΝΙΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ	14
α'. Ἴονιοι Κώδικες	15
β'. Κοινοβουλευτικοὶ νόμοι καὶ ἀποφάσεις τῆς Ἴονίου Βουλῆς	18
γ'. Πράξεις τῆς κυβερνήσεως (ἤτοι νομοθετικὰ διατάγματα.) Ἀποφάσεις τῆς Ἴονίου Γερουσίας καὶ Ἐπιχώριοι κανονισμοί	20
δ'. Νομολογία τοῦ Ἀνωτάτου Συμβουλίου τῆς δικαιοσύνης	21
ε'. Νόμοι ἐπὶ τῆς γαλλικῆς καὶ ἀγγλικῆς καταλήψεως τῶν Ἴονίων νήσων (1797-1800 καὶ 1807-1814.)	23
στ'. Νόμοι τῆς Ἑπτανησίου Πολιτείας (1850-1807)	24
ζ'. Ἐνετικοὶ νόμοι	25
η'. Ἐγχώριοι νόμοι καὶ τοπικὰ ἔθιμα	31
* Ἄν ἴσχυσε ποτὲ ἐν τῇ ἐνετικῇ ἐπικρατείᾳ τὸ Ῥωμαϊκὸν Δίκαιον	33

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΘΟΥΡΙΟΥ
ΣΥΛΛΟΓΗ Π. ΠΑΤΡΙΚΙΟΥ

A1.52.φ9.0009

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΘΟΥΡΙΟΥ

Τιμήταξι Δρ. γ. 2

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ